

29

EKİM
CUMHURİYET
BAYRAMI

Kutlu olsun.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 99. yaşı kutlu olsun

İÇİNDEKİLER

- ◆ Cumhuriyet ve Teknoloji
- ◆ Cumhuriyet ve Bilim
- ◆ Atatürk, Cumhuriyet ve Havacılık
- ◆ Cumhuriyet Dönemi ve Spor
- ◆ Cumhuriyet ve Türkçe
- ◆ Beş Kitap Beş Dünya
- ◆ Cumhuriyet Dönemi Türkiye Kütüphaneleri
- ◆ Bir Ses Bir Renk
- ◆ Eskişehir
- ◆ Basında Biz

Adres: Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü
Eskişehir Teknik Üniversitesi
İki Eylül Kampüsü
26555 Tepebaşı / ESKİŞEHİR
Santral: +90 222 321 35 50

www.eskisehir.edu.tr
<https://eskisehir.edu.tr/universitemiz/estu-aktif>

ISSN: 2718-0018

İmtiyaz Sahibi
Prof. Dr. Adnan Özcan

Yayın Yönetmeni
Dr. Öğr. Üyesi Başak Kalkan

Editör
Öğr. Gör. Firdevs Diğdem Güven

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Ertuğrul Algan
Doç. Dr. Burçin Yersel
Doç. Dr. Erhan Yıldırım
Dr. Öğr. Üyesi H. Selçuk Kıray
Dr. Öğr. Üyesi Asuman Kaya
Öğr. Gör. Dr. Arzu Çelen Özer
Öğr. Gör. Dr. Fatma Nur Alada
Öğr. Gör. Füsun Adar
Öğr. Gör. Alper Bayrakdar

Röportajlar
Öğr. Gör. Aytekin Atasoyu
İhsan Tarık Çelik
Özlem Köse

Fotoğraf
İhsan Tarık Çelik
Fatih Pazi

Görsel Yönetmen
Öğr. Gör. Alper Bayrakdar
Öğr. Gör. Uğurcan Çorbacı

Tasarım
Öğr. Gör. Alper Bayrakdar
Öğr. Gör. Uğurcan Çorbacı

BİZDEN

Bağımsızlık destanı yazan bir milletin çocukları olarak Cumhuriyetimizin 100'üncü yılına bir kala Cumhuriyet Bayramı Özel Sayısı ile karşınızda olmanın onur ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Öğrencilerimiz, çalışanlarımız ve mezunlarımız ile kol kola yürüdüğümüz çağdaş uygarlık yolunda ESTÜ ailesi olarak bir kere daha, bilimin çizdiği yolda, ATAMIZIN gösterdiği hedefe hiç durmadan yürüyeceğimize söz veriyoruz.

Cumhuriyet'in 99'uncu yılını kutladığımız özel sayımızda bu inanç ve kararlıkla, Cumhuriyet kazanımları çerçevesinde bilim, teknoloji, havacılık ve sporu konuşuyoruz. Prof. Dr. Sayın Onur Kaya hocamıza, Prof. Dr. Sayın Yeliz Mert Kantar hocamıza, Prof. Dr. Sayın Ender Gerede hocamıza, Dr. Öğr. Üyesi Sayın Türkan Nihan Sabırlı hocamıza değerli katkıları için çok teşekkür ediyoruz.

Cumhuriyetin en kıymetli kazanımlarından biri olan ve bir ulusun yarınlarını inşa etmede ne denli önemli olduğunu gördüğümüz Cumhuriyetin yazı ve dil devrimini Prof. Dr. Sayın Hülya Pilancı hocamız ve Öğr. Gör. Dr. Sayın Ercan Sünger hocamızdan dinliyoruz.

Tarihin Tanığı Ünlü Kütüphaneler bu sayıda bizleri Türk kütüphanecilik tarihinde keyifli bir gezintiye çıkarıyor.

Eskişehir bölümümüzde ise Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Eskişehir fotoğrafları ile kentin caddelerinde ATAMIZIN izini sürüyoruz.

Beş Kitap Beş Dünya ve Bir Ses, Bir Renk bölümlerimiz ile Cumhuriyet coşkumuzu kitapların ve sanatın dünyasında yaşarken ESTÜ Aktif ailesi olarak Cumhuriyetimizin 99'uncu yılında başta Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bizlere bu toprakları vatan kılan aziz şehitlerimizi ve kahraman gazilerimizi saygı ve rahmetle anıyoruz.

Cumhuriyet Bayramımız kutlu olsun...

Aziz Milletimizin, Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde 19 Mayıs 1919'da yakılan bağımsızlık ateşi etrafında kenetlenerek azim ve kararlılıkla yazdığı bağımsızlık destanının ardından kurulan Cumhuriyetimizin 99'uncu kuruluş yıl dönümünü kutlamanın onur ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Şanlı tarihi boyunca hür yaşayan milletimiz, 29 Ekim 1923 tarihinde hürriyet ve istiklalinden asla vazgeçmeyeceğini tüm dünyaya bir kez daha ilan etmiştir. Cumhuriyet, bizim için sadece bir yönetim şekli değil, aynı zamanda tarihimizin en kapsamlı çağdaşlaşma hamlesi, çağdaş dünyada hak ettiğimiz yeri alma kararlılığımızın göstergesi, fikri hür, vicdanı hür nesillerin yetişmesinin teminatıdır.

Cumhuriyetimizin 100. yılına yürürken Eskişehir Teknik Üniversitesi olarak bizler; sadece kentimizin değil, bölge ve ülkemizin ihtiyaçları ve küresel rekabetine yönelik araştırma projelerini destekliyor; Üniversitemiz bünyesinde geliştirmiş olduğumuz yerli ve milli teknolojilerimiz ile ülkemiz için her alanda çalışıyor, birlikte başarmaya odaklı ve sürekli öğrenen bir kurum kültürü ile küresel değişim ve dönüşüm sürecinde sürdürülebilir bir geleceğe giden yolda emin adımlarla ilerliyor, Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün işaret ettiği muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkacak, büyük ve güçlü Türkiye'yi hep birlikte inşa etme bilinci ve artan sorumluluklarımızla çalışmaya devam ediyoruz.

Sevgili Öğrencilerim,

Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk, "Ey yükselen yeni nesil, istikbal sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve sürdüreceksiniz," diyerek en büyük eseri olan Cumhuriyetimizi sizlere emanet etmiştir. Bilim, sanat ve spor da dünyanın en büyükleri arasında yer alma hedefi ile kalkınma ve gelişmişlik göstergeleri sürekli yükselen, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "En Büyük Eserim" dediği Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bilimin çizdiği yolda, sizlerin, azim ve kararlılığıyla sonsuza kadar yaşayacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle; Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman silah arkadaşlarını, bu toprakları bizlere vatan yapan aziz şehitlerimizi ve kahraman gazilerimizi saygı, şükran ve rahmetle anıyor; Eskişehir Teknik Üniversitesi ailesi başta olmak üzere, tüm halkımızın Cumhuriyet Bayramı'nı en içten duygularıyla kutluyorum.

Prof. Dr. Adnan ÖZCAN

Rektör

CUMHURİYET VE TEKNOLOJİ

Prof. Dr. Onur Kaya

Rektör Yardımcısı

Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 22 Eylül 1924'te söylediği "Dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için, hayat için, başarı için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cehalettir, dalalettir" sözleri Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi açık bir şekilde göstermektedir. Atatürk o yıllarda gelecekte teknolojik gelişmeye sahip olan ülkelerin birçok alanda lider konuma geleceğinin ve güçlü devlet olmanın yolunun teknolojik gelişmelere bağlı olduğunu farkındadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında devletin bilim ve teknoloji politikaları bu bakış açısı ile şekillenmiştir.

Çok ağır kayıpların yaşandığı Kurtuluş Savaşımızın ardından 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet ilan edildiğinde, maddi kaynakları sifıra yakın, yetişmiş insan kaynakları çok azalmış, sanayi ve teknoloji alanında dünyanın çok gerisinde yer alan, birçok kaynağı yabancıların kontrolünde olan bir ülke ile karşı karşıyaydık. Dünyanın gelişmiş ülkelerinde 18.

yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi'ne ayak uyduramamış, dolayısıyla endüstride ve teknolojiye geri kalmış bir ülkede sanayinin ayağa kaldırılması, teknolojik atılımlar yapılması ülkenin gelişimi, ayakta kalabilmesi ve bağımsızlığı için elzemdi. Atatürk bilime, teknolojiye ve eğitime büyük önem vermiş; ülke kalkınmasının temel taşlarının sanayide ve teknolojiye yapılacak gelişmelerde yattığına inanarak hem eğitim anlamında hem de sanayileşme anlamında önemli yatırımlara öncülük etmiştir. Cumhuriyet, Türk toplumu için yeni bir yönetim şeklini ifade etmenin yanında, çağdaş ve teknoloji ile iç içe, bilim ve fennin ışığında bir yaşamı temsil etmektedir (Uğural, 2016).

Osmanlı İmparatorluğu, yükselme döneminde dünyaya teknolojik anlamda da liderlik eden, önemli bilim insanları yetiştiren, teknolojik gelişmeler ve yeni buluşlar sayesinde gelişimini sürdüren bir devlet iken, son yıllarında Avrupa'da ve dünyadaki gelişmelere ayak uyduramamıştır. 1712'de İngiltere'de buhar makinesinin icadı ile başlayan

1. Sanayi Devriminin ardından, 1870-1913 yılları arasında özellikle elektrik enerjisinin kullanımının yaygınlaştığı, çelik üretim yöntemlerinin geliştirildiği, içten patlamalı motorlar, Atlantik-ötesi telgraf, radyo gibi buluşların ortaya çıktığı 2. Sanayi Devrimi yaşanmıştı. Fakat, o yıllarda ne yazık ki bu devrimler ülkemizde pek karşılık bulamadığından, Cumhuriyet'in ilk yıllarında teknolojik anlamda dünyanın gerisinde kalmış bir Türkiye Cumhuriyeti vardı. Cumhuriyet'le birlikte dünya ile aramızdaki teknolojik anlamdaki farklar hızla kapatılmaya çalışılmıştır. 1980'lere gelindiğinde elektroniğin kullanımı, bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve üretimin daha da otomatikleşmesi ile yaşanan 3. Sanayi Devrimi sürecinde bu teknolojilerin ülkemizde de kullanılır olması ile gelişmiş ülkeler ile aramızdaki farkın kapanmaya başladığı görülmektedir. 2000'li yıllara geldiğimizde, üretimde robotların yaygınlaşması, yapay zekanın gelişimi, akıllı üretim sistemleri, dijitalleşme, nesnelerin interneti, üç boyutlu yazıcılar gibi teknolojilerin ortaya çıkmasıyla 4. Sanayi Devrimi olarak adlandırılan süreçte ise ülkemiz dünya ile yarışır hale gelmiştir. Türkiye'nin milli ve özgün teknolojik ürün ve sistemler geliştirilmesine yönelik hedefleri doğrultusunda çalışmalar yürütülmekte, bu hedefler doğrultusunda, özellikle üniversitelerimizde, ileri teknoloji projelerini geliştirecek insan kaynağının eğitilmesi ve desteklenmesi üzerinde durulmaktadır.

Cumhuriyet, her türlü geri kalmışlığa karşı bilim ve teknolojiyi esas almıştır. Örneğin Cumhuriyet'in ilk yıllarında nüfusun yarısından fazlasını etkileyen sıtma, tifo ve kızamık gibi bulaşıcı hastalıklarla devlet son derece az sayıdaki sağlık personeliyle bilimin yolundan giderek mücadele etmiştir. Doktor tedavisini reddederek taşıdıkları muskalarla veya başka dini inançlarla iyileşeceğine inanan halkın hurafe-

lerine karşı önce sağlık personeli yetiştirilerek, ülkenin çeşitli yerlerinde hastaneler ve dispanserler açılarak, halka bu konularda verilen eğitimlerle bilinçlenmeleri sağlanarak mücadele edilmiş, neticede salgın hastalıklar bu sayede önlenmiş, halkın modern bilime ve tıbaa olan güveni artmıştır (Bahadır, 2012).

Cumhuriyet'in ilanından sonra eğitim ve sanayileşme anlamında yapılan çalışmalara kısaca bakacak olursak, ilk olarak 1924'te Tevhid-i Tedrisat kanunun kabul edilmesi ile milli ve çağdaş bir eğitim sistemi oluşturulmaya başlandı. Eğitimli insan kaynağını geliştirmek, eğitim sistemini yeniden düzenlemek için 1921-1924 döneminde üç kez Eğitim Kongreleri düzenlendi. Halkın geneline okuma yazma öğretebilmek için Millet Meclisleri açıldı ve 1928'de Latin harflerine geçildi. 1935'te eğitimli köy okulları açılarak, eğitimin tüm köylere yayılması hedeflendi. Bu sayede, köylerdeki halk da dahil olmak üzere, kadın erkek herkesin eşit şartlarda eğitilerek çağdaş toplum yaşantısına katılmasının önü açıldı. Topyekün bir eğitim seferberliği ile tüm halkın bilinçlendirilmesi ve eğitimi amaçlandı. Ülkemizde 1923'te 342 bin ilkökul öğrencisi, 6 bin ortaokul öğrencisi, bin civarında da lise öğrencisi varken, 1939'da bu sayılar 814 bin, 83 bin ve 24 bini aşmış durumdaydı (Akbulut, 2014).

Sanayileşme ile önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan teknik ara eleman yetiştirmek için 1930'larda birçok il ve ilçede sanat okulları açıldı. 1933'te Darü'l Fünun kapatılıp İstanbul Üniversitesi açılarak, üniversite eğitiminde de önemli atılımlar yapılmaya başlandı. Ankara'da 1925'te Hukuk, 1933'te Ziraat, 1935'te Dil, Tarih ve Coğrafya, 1943'te Fen ve 1945'te Tıp fakülteleri açıldı. Yıllar içerisinde üni-

versitelerde açılan fen ve mühendislik fakülteleri ile bilim ve teknoloji alanında öncülük edecek insan kaynaklarının yetiştirilmesi, bilim ve teknoloji alanında öncü araştırmalar yapılması sağlandı. 2. Dünya Savaşı öncesinde Almanya'dan kaçan profesörler üniversitelerde görevlendirildi. Bu alanlarda yapılan çalışmalar ve araştırmalar ile öncelikle dünyadaki mevcut teknoloji seviyesine ulaşıldı, yeni üretim tesisleri ve üretim yöntemlerinin ülkemizde de uygulanabilir hale getirilmesi sağlandı ve ardından da bu teknolojileri daha da ileri götürecektir öncü araştırmaların önü açıldı.

Sanayileşme ve Teknoloji anlamında yapılabilecek çalışmaların ele alındığı 1923'te İzmir'de gerçekleştirilen ilk İktisat Kongresi'nde Atatürk "Askeri zaferden sonra iktisadi zaferlerin kazanılması için daha çok fabrika açılması" gerektiğini vurguladı. Kongrede; sanayinin teşviki, sanayi için teknik eleman yetiştirilmesi, mühendislerin eğitim için Avrupa'ya gönderilmesi, sanayi fuarları açılması, sanayi bankası kurulması gibi kararlar verildi. Bu amaçlarla 1924'te Zonguldak Yüksek Maden ve Sanayi Mühendis Mektebi kuruldu. İlerleyen yıllarda Sümerbank, Elektrik İşleri Etüt İdaresi (Eİİ), Etibank ve Maden Tetkik Arama (MTA) gibi kurumlar, teknik elemanlarının yurt dışında yetişmesi için burslar vererek çalışanlarını yurt dışına gönderdi. Yurt dışında iyi eğitimler alan bu elemanlar daha sonra yurda dönerek, bir kısmı sanayici olarak, bir kısmı da akademisyen olarak sanayi ve teknolojinin gelişimine önemli katkılar sundular (Akbulut, 2014). Cumhuriyetin ilk yıllarında özel sektörün sermayesi yetersiz olduğu için devletçilik modeli benimsenerek, her ne kadar çok kısıtlı olsa da, tüm sermayenin

sanayi yatırımında kullanılması ve devletin sanayide öncü olması kararlaştırıldı. "Dışarıdan aldıklarımızı şimdi kendimiz yapıyoruz" sloganıyla 386 sanayi kuruluşu, 10 yılda 1087'ye çıkarıldı. Kurulan fişek ve mühimmat fabrikaları, tersaneler, şeker fabrikaları, tekstil ve dokuma fabrikaları, ipek ve deri fabrikaları, demir-çelik tesisleri, çimento fabrikaları, kiremit fabrikaları, uçak fabrikaları, elektrik santralleri, makine imalat tesisleri, otomotiv montaj tesisleri ve yan sanayileri, bu sanayileşme atılımında kurulan tesislere örnek olarak verilebilir. Bu tesisler sayesinde toplam sanayi üretiminde çok kısa süre içerisinde çok büyük artışlar yaşandı. İlerleyen yıllarda, 1935'te kurulan Eİİ ile Enerji santralleri devreye alınmaya başlandı. 1935'te maden, metalürji ve enerji üretmek amacıyla Etibank; 1936'da maden arama işlerinde görevlendirilmek üzere MTA; 1937'de Karabük Demir Çelik tesisi kuruldu. Atatürk'ün bilim, teknoloji ve sanayiye verdiği önem sayesinde, Kurtuluş Savaşı'ndan henüz çıkmış Türkiye hızlı bir kalkınma süreci yaşadı.

Teknoloji ve Milli Savunma Sanayisi alanında en önemli adımlardan biri olan Türk Hava Kurumu (THK) 1925 yılında kuruldu. 1926'da TOMTAŞ (Tayyare Otomobil Motor Türk A.Ş.) faaliyete geçmiş, Kayseri Uçak Fabrikasında 112 adet uçak üretilmiştir, fakat 2. Dünya Savaşı sonrası başlayan Amerikan yardımı sebebiyle üretim durdurulmuş, sadece bakım onarıma yönelik hizmet vermeye başlamıştır. 1936 yılında Nuri Demirağ'ın uçak sanayiine eğilmesi ve bir meslek okulu açması uçak sanayii için önemli bir adımdır. Ancak, yönetsel hatalar nedeniyle 1944 yılında bu önemli girişimin de sonu gelmiştir. 1941 yılında üretime açılan Etimesgut Uçak Fabrikası ile 1948 yılında üretime geçen Türk

Hava Kurumu Motor Fabrikası da o dönemde havacılık sanayinin çekirdeğini oluşturmuştur. 1952 yılında MKEK'ye devredilen bu uçak motor fabrikası bugünkü adı Türk Traktör Fabrikası olan traktör ve tarım aletleri üreten bir fabrikaya dönüştürülmüştür (Ayhan, 1998).

Atatürk'ün vefatından sonra da kalkınma hamleleri, sanayileşme ve teknolojik gelişmeler devam etmiştir. 1944'te, modern anlamıyla İTÜ'nün ve 1946'da Ankara Üniversitesi'nin kurulup Alman hocaların görevlendirilmesi teknolojik gelişmeler ve mühendislik eğitimi için önemli hamleler oldu. 1950'den itibaren; ağırlıklı olarak liman, baraj ve elektrik santralleri, gübre ve şeker fabrikaları yapıldı, Arçelik 1959'dan itibaren beyaz eşya üretiminde önemli hamleler yaptı. Sanayi tesislerindeki teknik eleman ihtiyacını karşılamak için 1955'te ODTÜ ve KTÜ kuruldu. Bilim ve teknolojinin gelişmesine öncülük etmesi için 1963'te TÜBİTAK kuruldu. 1961'de üretilen Devrim arabası seri üretime geçememiş olmasına rağmen, sonraki süreçte 1966'da ilk otomobil fabrikamızda Anadolu üretili. 1967'de telefon santrali üretmek için NETAŞ kuruldu. Daha sonra; Tümosan Motor, Taksan Takım ve Temsan Elektromekanik gibi tesisler teknolojik gelişmeyi hızlandırdı. Savunma ve havacılık sektörlerinde Aselsan, Havelsan, TAI, TEI ve TUSAŞ sayesinde önemli gelişmeler sağlandı (Akbulut, 2014).

İlerleyen yıllarda yetişmiş insan kaynağını arttırmak amacıyla ülkenin dört bir yanında yeni üniversiteler açılarak, üniversite sayısı hızlanarak arttı. Fakat, özellikle son yıllarda ne yazık ki, nicelik olarak yaşanan bu hızlı artış, nitelik olarak aynı oranda karşılık bulamadı. Artan üniversite sayısına rağmen, bu üniversitelerimize yeterli kaynak ve bütçe aktarılamaması, bazı üniversitelerimizin bazı bölümlerinde yeterli sayı ve kalitede akademisyen olmaması gibi nedenlerle her yerde aynı seviyede

kaliteli eğitim verilemedi. Üniversite mezunu sayısı hızla artarken, bu mezunların nitelik olarak yeterli seviyede olmaması ve ihtiyaç duyulan yeterli ara teknik eleman bulunamaması gibi sorunlar da görülmeye başlandı. Buna rağmen, teknolojiye ve bilime verilen önem günümüzde de sürmekte, teknolojik yatırımlar hızla devam etmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında çoğunlukla kamuya ait üretim tesislerinde yapılan çalışmalar ve kazanılan bilgi birikimleri, yıllar içerisinde özel sektöre de aktararak, özel sektörün de katılımıyla hızlanarak gelişti. Günümüzde de hem kamu hem de özel sektörün katkılarıyla teknolojik atılımlar hızla sürmektedir. Özellikle savunma sanayi alanında son yıllarda yapılan atılımlar dünyada ses getirmeye devam etmektedir. Teknoloji bazlı olarak kurulan girişimler, önemli başarılar sağlayarak dünyaya açılmış, milyonlarca liralık yatırımlar olarak hızla gelişmişlerdir. Günümüzde teknoloji şirketlerinin değerleri klasik üretim tesislerine ve şirketlerine oranla kat be kat daha değerli olmakta, çok hızlı bir şekilde büyümektedirler. Günümüzdeki bu gelişmeler, teknolojinin ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmanın önemini çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Teknolojiye öncülük eden, teknolojik anlamda yenilikçi firmalar sayesinde ülkeler önemli kazanımlar elde edebilmektedir. Üniversitelerimizin de bu teknolojik gelişmelere hem kaliteli insan kaynağı sağlamak hem de öncü araştırmalar ve geliştirmeler ile sağladığı destekler büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda, fakültemizde farklı mühendislik disiplinlerinde verilen kaliteli eğitimler, yapılan öncü araştırmalar ve projeler, gelişmiş laboratuvarlar ve araştırma imkanları, teknolojinin gelişimine öncülük etmektedir. Üniversite-sanayi iş birliği kapsamında yapılan projeler ve danışmanlık hizmetleri, üniversitelerdeki bilgi birikimlerinin

sanayiye aktarılmasına, bu sayede teknolojik yeni ürünler ve üretim yöntemlerinin ortaya çıkmasına, firmaların verimliliklerini arttırarak gelişen dünya şartlarında rekabetçi kalmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, günümüzde üniversitelerimiz bünyesinde yer alan teknoparklarda yapılan çalışmalar ile de önemli girişimci firmalar ortaya çıkabilmekte, önemli ekonomik katkılar sağlayabilmektedir. Eskişehir Teknik Üniversitesi olarak da Cumhuriyet'in sağladığı kazanımlar doğrultusunda, Atatürk'ün belirttiği gibi bilim ve fennin ışığında yol almaya devam ediyoruz. Mühendislik Fakültesi olarak, bilim ve teknolojinin gelişmesinde en ön saflarda yer almaktayız. Yaygın uygulama alanlarına sahip olmaları nedeniyle, mühendislik fakültelerinin sanayinin ve teknolojinin gelişiminde özel bir yeri vardır. Eskişehir Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi olarak öğretim elemanlarımız her yıl çok sayıda kaliteli yayın ve proje üreterek, uluslararası anlamda teknolojinin gelişimine katkı sunmakta, bilime ve topluma önemli hizmetlerde bulunmaktadır. Bunun yanında, sanayi iş birlikleri ile çok sayıda proje yürüterek, firmalara destek ve danışmanlık sağlanmakta, sanayinin gelişimine katkı sunulmaktadır. Fakültemizde ve üniversitemiz genelinde çıktı odaklı teorik ve uygulamalı eğitim içeriklerimiz ile profesyonel hayata hazır, yetkin ve donanımlı mezunlar yetiştirmekteyiz. Öğrencilerimizin, mezun olduktan sonra, evrensel nitelikte bilgi ve teknoloji üreterek mesleklerinde önder, çağdaş mühendisler olarak karşımıza çıkmalarından büyük memnuniyet duymaktayız.

Üniversitelerimizde yürütülen bilimsel projelerin, Türkiye'nin 21. yüzyılda yaygın olarak ihtiyaç duyacağı alanlarda yoğunlaştırılarak, hızla gelişen teknolojik gelişmelere cevap verebilecek seviye-

de olması ülke kalkınması açısından büyük önem arz etmektedir. 8 farklı bölümde vermekte olduğumuz mühendislik eğitimleri yanında, disiplinler arası çalışmaların gittikçe önem kazanmaya başladığı günümüzde, bu amaçla fakültemizde Mekatronik, Sürdürülebilir Temiz Enerji, Otonom Araçlar Teknolojisi, Motor Teknolojileri, Yazılım ve Optimizasyon, Yapay Zeka ve Makine Öğrenmesi gibi başlıklarda açılan disiplinler arası yandal programları ile günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek, bu alanlardaki teknolojinin gelişimine katkı sağlayabilecek insan kaynağı yetiştirmekteyiz. Bunların yanında, TUSAŞ, TURASAŞ gibi havacılık ve raylı sistemlerde ülkemizin en büyük kuruluşları ile yapılan iş birlikleri ile bu kuruluşlarda görev yapan mühendislere lisansüstü çalışma yapma imkanları sağlamakta, akademik danışmanlar yanında sanayi danışmanları ile bir arada bu kuruluşların sorunlarına çözümler bulmakta ve teknolojik gelişimlerine katkı sağlamaktayız. Fakültemizde ve üniversitemizde yapmakta olduğumuz bu çalışmalarla Cumhuriyet'in önünü açtığı teknolojik gelişimlere öncülük etmekte; araştırmaları ve mezunları ile değer yaratarak, yenilikçi ve öncü bir mühendislik fakültesi olma vizyonu ile yolumuza devam etmekten büyük mutluluk duymaktayız.

Kaynakça:

- Akbulut, U. (2014). Cumhuriyet Döneminde Bilim ve Teknoloji. Eğitim Dosyası, Cumhuriyet Gazetesi. <https://www.egitimtercihi.com/ayindosyasi/15577-cumhuriyet-doneminde-bilim-ve-teknoloji.html>
- Ayhan, A. (1998). Atatürk, Cumhuriyet, Bilim ve Teknoloji. Erdem, ERDEM 31. Sayı, 23-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erdem/issue/44375/548803>
- Bahadır, O. (2012). Osmanlılardan Cumhuriyete Bilim. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Uğural, C. (2016). Cumhuriyet'in Bilim ve Teknoloji Politikası (1923-1950). Dört Öge, (10), 113-132.

CUMHURİYET VE BİLİM

Prof. Dr. Yeliz Mert Kantar

Fen Fakültesi Dekanı

Genel olarak bilim, mantığa, gözleme dayanan ve metodolojiye bağlı olarak, dünya ve yaşam hakkındaki gerçeği arama işidir. Bilimin sorgulayıcı bir özelliği vardır. Merak, keşfetme duygusu, dünyayı anlama çabası bilimde olmazsa olmazdır. Bu yüzden de "bilim" sadece fen ve doğa bilimleriyle sınırlı olmayıp, doğru bilgiye ulaşmak için sosyal bir olayı veya insanın herhangi bir yönünü ele alan konuları da araştırmayı içerir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk 24 Ekim 1924'de bilimin önemine ilişkin şu sözleri söylemiştir: "Dünyada her

şey için, medeniyet için, hayat için başarı için en gerçek yol gösterici ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cahilliktir, doğru yoldan sapmaktır. Yalnız ilmin ve fennin, yaşadığımız her dakikadaki safhalarının gelişimini anlamak ve ilerlemeleri zamanında takip etmek şarttır. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki ilim ve fen lisanının koyduğu kuralları, şu kadar bin yıl sonra bugün aynen uygulamaya kalkışmak elbette ilim ve fennin içinde bulunmak değildir." Atatürk bu sözleriyle başarıya, refaha gelişime giden yolun bilimden geçtiğini, geliştirilmesinin ve güncel

olmasının önemine çok güçlü vurgu yapmıştır. Bu yüzden Cumhuriyet döneminin ilk icraatları temel eğitim ve yükseköğrenimi yapılandırmak üzerine kurgulanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında 4000 civarında öğrencinin yurt dışına eğitim için gittiğini biliyoruz. Bir kıvılcım olarak giden bu öğrenciler bir alev olarak ülkelerine döndüler. Örneğin, Matematikte Cahit Arf, astronomide Nusret Gökdoğan ve fizikte Mehmet Refik o dönem de yetişen etkili bilim insanlarından bazılarıdır. Ayrıca, yurt dışından gelen uzmanlar da ülkemizin bilimsel gelişiminde önemli rol oynamışlardır. Bu dönemde ülkemizin gelişmesi için, öncelikli olarak, eğitim ve öğretim kurumları ele alınmış, bunu diğer bilimsel kuruluşlar izlemiştir. İstanbul Üniversitesi (İstanbul Darülfünûn adı ile), Kızılay, Kandilli Gözlemevi, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Maden Teknik Arama, Ulusal Gözlemevi bu kurumlardan bazılarıdır. Cumhuriyet döneminde, yalnızca pozitif bilimler değil Sosyal Bilimlerin kurumsallaşması için de büyük çabalar harcanmıştır. Atatürk'ün "bilim ve özellikle sosyal bilimler alanına dâhil işlerde ben komuta vermem, bu alanlarda isterim ki beni bilginler aydınlatınsınlar. Sosyal bilimlerin güzel doğrultularını gösteriniz, ben takip edeyim" sözleri pozitif bilimlerle birlikte sosyal bilimlere olan inancını ve desteğini göstermiştir (Ayhan, 2002: 11; Uğural 2016). Türk Tarihi Tetkik Kurumu ve Türk Dil Kurumu gibi pek

çok bilimsel kuruluş yine Cumhuriyet döneminin öncü kuruluşları arasındadır.

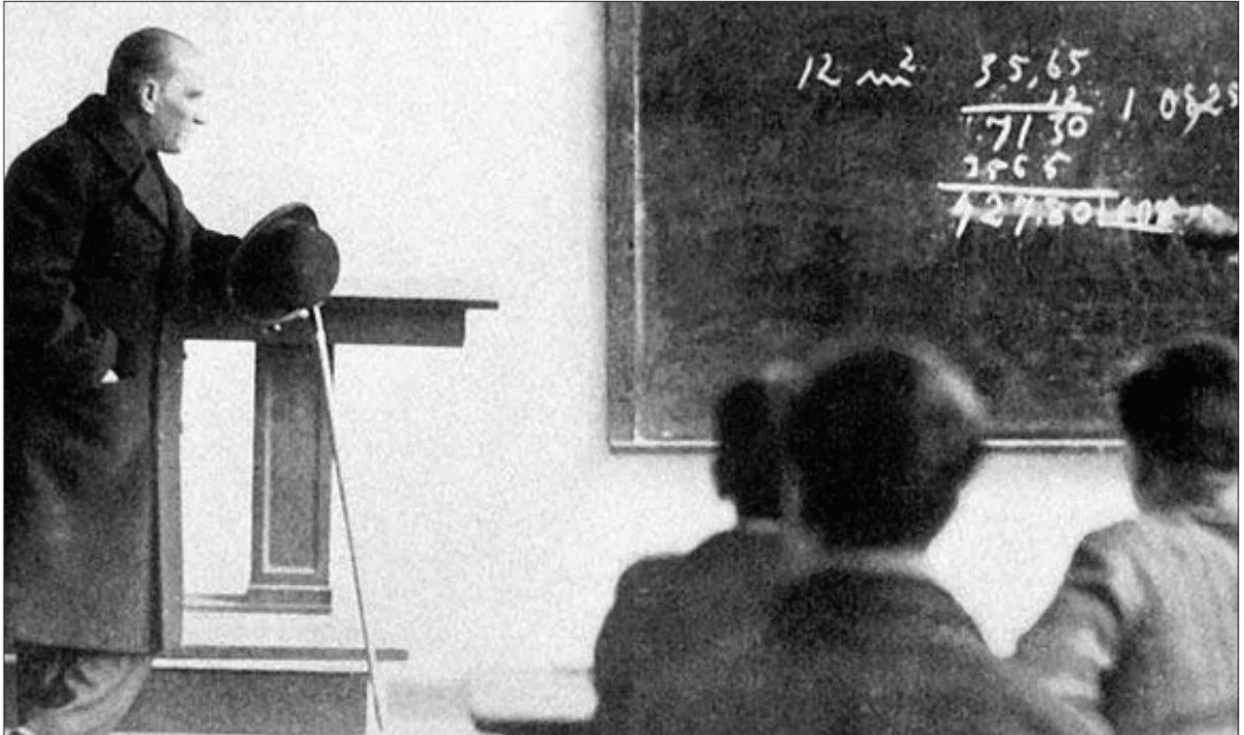
Gazi Mustafa Kemal'in "beni Türk Hekimlerine Emanet Edin" diyerek tıp biliminin önemine işaret etmesi; "İstikbal Göklerdedir" diyerek havacılık çalışmalarının geleceği şekillendireceğine görmesi yine onun engin ufku sayesinde olmuştur. Atamızın, üniversite öğretim üyelerine iltifatı çok fazladır. 23 Haziran 1923'te onlara gönderdiği mesajda: "Bilimin millî istiklâl ile eş olduğu cihetle işgal buyurmakta olduğunuz öğretim kürsülerinde, memleketin siz bilim adamları dahi hiç şüphesiz aynı savaşın kahramanlarısınız" diyecek kadar bilimi ve bilim insanını yüceltmektedir.

Şüphesiz ki Türkiye'de Cumhuriyet ve Atamızla birlikte bilimin önü açılmıştır. Şu an için bize düşen görev, gençlerimizi ve çocuklarımızı gerçek bilim şevki ve bilinci ile donatmak, merak duygusunu ateşlemek, bilimi sevmeleri için emek harcamaktır. Bilimi sevmek için de bilimin ne olduğunu bilmek, tarihini, gelişimini, bilimin toplum için önemini ve bunun gerekliliğini idrak etmek gerekir. Bu da yaşayarak öğrenme, deney yapma, bilim tarihi, bilim felsefesi, bilim ve toplum ilişkisinin önemini anlamak, öğretilen dersler ve eğitimler organize edilerek yapılabilir.

Doğa bilimleri bağlamında şu noktanın ayrıca vurgulanması gerekmektedir. Doğa bilimleri içerisinde bilim, genellikle uygulamalı ve temel bilim olarak kategorize edilir. Uygulamalı bilim toplumun ihtiyaçlarını dikkate alarak bilim yaparken, temel bilim (biyoloji, fizik, kimya ve matematik) doğayı keşfetmek üzerine kuruludur. Bu yüzden temel bilimler hep arka planda kalmış önemi çok fazla vurgulanmamıştır. Oysaki bugünkü teknolojinin temelleri yıllar öncesinden Fizik veya Kimya alanındaki keşiflerle ortaya çıkmıştır. Televizyon, cep telefonu, bilgisayar ve tomografi cihazı gibi günlük hayatta kullandığımız teknolojik cihazların temel bileşenleri, ilk önce bilim adamları tarafından merak duygusuyla keşfedilerek ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, öncelikli olarak temel bilimlerde gelişme sağlamalı ve merak ve keşif duygusuyla eğitim sistemini kurgulamamız.

Son olarak fakat bir o kadar önemli olan veri bilimi ile yazıyı noktalayalım. Veri Bilimi, İstatistik ve Matematik, Bilgisayar Bilimleri ve alan bilgisinin kesişiminin de yer alan disiplinler arası bir alandır. Özellikle, 2000 yıllardan sonra bilgisayarların ve teknolojinin gelişmesi ile çok büyük boyutlu verilerin ölçülmesi, kaydedilmesi, işlenmesi ve bu verilerden sonuçlar çıkartılarak kararlar ve stratejiler elde edilmesi sü-

reci veri bilimi gibi müstakil bir alanın doğmasına yol açmıştır. Söz konusu süreçlerde bilgisayar bilimleri, istatistik ve matematik olmazsa olmaz bilimlerdir. Veri Bilimi, aslında büyük verinin çözülmesi için geliştirilmiş yöntemler bütünüdür. Bu yöntemlerin en bilineni makine öğrenmesi yöntemleridir. İnsanın sahip olduğu yeteneklere sahip makinelerin yani kodların geliştirilmesi yapay zeka olarak bilinir. Günümüzün ve geleceğin bilimleri arasında yer alması tartışılmaz olan yapay zeka ile algılama, tahmin, öngörü, görüntü işleme, tavsiye etme, anormal durumları tespit etme ve planlama gibi becerilerin makinalara kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu bilim sağlıktan, ekonomiye, tarımdan eğitime hemen hemen her alanda uygulamaya sahip olacak ve belki geleceğimizi şekillendirme de etkin rol oynayacaktır. Atatürk'ün işaret ettiği üzere "Yalnız ilmin ve fennin, yaşadığımız her dakikadaki safhalarının gelişimini anlamak ve ilerlemeleri zamanında takip etmek şarttır. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki ilim ve fen lisanının koyduğu kuralları, şu kadar bin yıl sonra bugün aynen uygulamaya kalkışmak elbette ilim ve fennin içinde bulunmak değildir"; dolayısıyla, bize düşen geleceği şekillendirecek veri bilimi, yapay zeka gibi alanlarda aktif rol almak ve bir anlamda geleceği şimdiden kodlamaktır.

ATATÜRK, CUMHURİYET VE HAVACILIK

Prof. Dr. Ender GEREDE

Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi

Hava taşımacılığının askeri, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda pek çok önemli faydası vardır. Hava taşımacılığı yer değiştirme faydasını en hızlı gerçekleştiren, coğrafi engelleri ve uzaklıkları ortadan kaldıran, zaman ve mekân ilişkilerinin kurulmasında insanlığın biricik hizmetkârı, önemli bir zaman tasarrufu aracıdır. Hava taşımacılığı pek çok sektör için girdi sağlayıcısı ve ara mal konumundadır. Örneğin ülkemizdeki güçlü turizm ekosistemindeki yapı taşlarından birisinin hava taşımacılığı olduğunu, Avrupa'da yaşayan soydaşlarımızı köklerine hava taşımacılığının bağladığını söyleyebiliriz. Ekonomik ilişkilerin kurulmasında ve yönetilmesinde hava taşımacılığının rolü büyüktür. Ticaretin olmazsa olmazları arasındadır. E-ticarete, uçaklarla yapılan paket taşımacılığında nihayetinde drone'lar ile yapılan otonom taşımacılığa uzanan geniş bir yelpazede kullanım alanı bulmaktadır. Hava taşımacılığı, ekonominin adeta katalizörü gibidir. Lojistik zincirinin önemli halkalarından birisini oluşturan hava taşımacılığı, sağlık hizmetlerinin ve afet yönetiminin vazgeçilmezlerindendir. Hasta ve yaralıların, organ nakli için organların kısa süreler içinde ihtisas hastanelerine ulaştırılmasını mümkün kılar. Ayırık ve izole kalmış bölgeleri medeniyete

bağlar. Tüm bu özellikleriyle sosyal devletin ağır ve hassas yüklerini taşır. Sanatın ve sporun önündeki mesafe engelini ortadan kaldırır; sporcu ve sporseverleri, sanatçı ve sanatseverleri buluşturur. Sempozyum ve kongrelerde bilim insanlarını bir araya getirir. Öte yandan askeri ve sivil havacılık alanındaki araştırmaların teknolojik sıçramalara yol verdiği, bu kapsamdaki buluşların bir süre sonra son kullanıcının hayatını kolaylaştıran ürünlere dönüştüğü söylenebilir. Hava taşımacılığının doğrudan ve dolaylı faydaları gerçekten saymakla bitmez.

Sanayi Devrimini yakalayamamış bir toplumun havacılıktaki devrimsel gelişmeleri Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ve diğer ülkelerle aynı zamanda yakalaması manidardır. Bunu kuşkusuz tarihin gelmiş geçmiş en ileri görüşlü liderlerinden birisi olan Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e borçluyuz. Atatürk'ün havacılık vizyonunu ilk motorlu ve kontrollü uçuştan sadece 7 yıl sonra oluşturmaya başladığını görüyoruz. 1910 yılında Fransa'da yapılan Picardie manevralarında gözlemciyken çevresindekilere uçakların savaşta önemli roller oynayacağını söylediği bilinmektedir. 1911 yılında Trablusgarp'da, 1915'de Çanakkale'de, 1917'de Filistin'de ve kuşkusuz 1919-1922 yılları arasında Anadolu'daki Kurtuluş Savaşı'nda uçakların gelecekte ne kadar önemli bir silah ve sivil taşıma aracı olduğunu bizzat görmüştür. İstikbal o dönemde de günümüzde de gerçekten göklerdeydi. Peki, göklerdeki istikbal nasıl olur da Cumhuriyetin olacaktı? Siyasi, askeri, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda bağımsız bir ülke ve bağımsız - milli bir havacılık sistemi sayesinde... Mustafa Kemal Atatürk bağımsızlık mücadelesini 1919'da "Ya İstiklal Ya Ölüm" diyerek başlatmıştı. "Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir" diyen önderin Türk Havacılık Sistemini de bağımsız ve milli bir şekilde kurmak istemesi aslında hiç de şaşırtıcı değil! Sevr Antlaşması'nın göklerdeki istikbale nasıl baktığını gördüğümüzde Türk Havacılık Sisteminin bağımsız ve milli olarak kurulmasının ne denli önemli olduğu da görürüz. Nitekim bu antlaşmanın 191-194 arası Maddelerine göre Türk hava gücü dağıtılacak, uçak ve teçhizat temini yapılmayacak, havacılıkla ilgili teçhizat ve malzemeler teslim edilecek, hava harp sanayiine yönelik girişimde bulunulmayacaktı. Ülkemizin kendine ait bir havacılık sistemi geliştirmesi engellenmek isteniyordu.

Bu vizyona ulaşabilmek için Atatürk ve Cumhuriyetin son derece bilinçli planlar yaptığı ve bunları adım adım uygulamaya aktardığını görüyoruz. Bu kapsamda belirlenen stratejik amaçları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Etkili bir hava gücü oluşturma
- Milli bir hava harp sanayii kurma
- Havacılığı topluma yayma, topluma mal etme; tasarlayan, üreten ve uçan bir Türk gençliği yetiştirme
- Sivil hava taşımacılık sistemini kurma ve geliştirme

Savaştan galip çıkmış fakat yokluklar içinde var olmaya çalışan Cumhuriyet, yatırım ve işletim maliyetleri çok yüksek olan havacılık karşısında ne yapabilirdi? Finansman sorunu kadirşinas Türk Milletinin başlılarıyla aşıldı. Son 11 yılda, savaşırken yakından tanımış olduğu eski düşmanlardan borç almaksızın. Bu kapsamda Türk Tayyare Cemiyeti aracılığıyla toplanan 74 Milyon TL'nin 54 Milyon TL'si uçak alınması için Milli Savunma Bakanlığı'na devredilmiş ve 350 civarında uçak alınmıştır. Atatürk döneminde filoya katılan 500 civarında askeri uçak Türkiye'yi bölgenin etkili bir hava gücüne dönüştürmüştür.

Milli bir hava harp sanayisi kurabilmek için motor, gövde, kumanda ile silah ve mühimmat sistemlerine ihtiyaç duyulmaktaydı. Bunlar, önemli mühendislik bilgisi gerektiren, o dönemin son derece yeni bilimsel gelişmelerinin ürünüydü. Bu konularda bilgiye, deneyime ve ar-ge'ye ihtiyaç vardı. Çok hızlı bir şekilde araştırmacı, mühendis, teknisyen ve pilot yetiştirmek gerekiyordu. Diğer önemli bir sorun ise finansman ihtiyacıydı. Güç görünen bu sorunların hepsi birer birer aşıldı. Genç Cumhuriyetin, stratejik amaçlara ulaşabilmek için, milli bir havacılık sanayii kurmak adına inanılması güç işler başardığını görüyoruz. Bunları aşağıda sıralayalım:

- İlk Türk Tayyaresi Vecihi K-VI'nın Vecihi Hürkuş tarafından imal edilmesi, 1923-1925
- Kayseri'de TOMTAŞ adıyla bir uçak fabrikasının (Faaliyetlerine 1930-1942 yılları arasında Kayseri Tayyare Fabrikası adıyla devam etmiştir) kurulması, 1925-1928
- Şakir Zümre'nin İstanbul'da askeri havacılık mühimmat fabrikasını kurması, 1925 - 1970
- Eskişehir Uçak Tamir ve Bakım Fabrikasının kurulması, 1926.
- Vecihi Hürkuş'un İstanbul'da kurduğu Tayyare Fabrikası, 1930-1935
- Selahattin Alan tarafından Eskişehir Uçak Tamir ve Bakım Fabrikası'nda MMV-1 adlı uçağın tasarlanması ve üretilmesi, 1932.
- Nuri Demirağ'ın İstanbul'da kurduğu Tayyare Fabrikası ve Gök Okulu, 1936-1943
- Ankara'da kurulan Türk Hava Kurumu Etimesgut Uçak Fabrikası, 1939-1950
- Ankara'da kurulan Türk Hava Kurumu Gazi Uçak Motor Fabrikası, 1947-1950
- Ankara'da kurulma aşamasına gelen Ankara Rüzgar Tüneli, 1950

En az milli bir havacılık sanayi kurmak kadar stratejik bir öneme sahip olan havacılığın topluma mal edilmesi amacına ulaşmak için tasarlayan, üreten ve uçan bir Türk gençliği yetiştirmek gerekiyordu. Bunun için havacılığın toplumda, gençler arasında tanıtılması, farkındalık yaratılması, gençlerin

isteklendirilmesi, eğitilmesi ve tüm bunların tutkuya dönüştürülmesi gerekirdi. Bunun için bizzat Atatürk'ün o dönemdeki en özgün örgütlenmeyi 16 Şubat 1925'te yaptığını görüyoruz: Adı daha sonra Türk Hava Kurumu olarak değiştirilen Türk Tayyare Cemiyeti. Cumhuriyetimizin halen havacılık vizyonuna yön veren özdeyişi 15 Mayıs 1925'teki açılış töreninde büyük önder tarafından söylenmiştir: "İstikbal göklerde; çünkü göklerini koruyamayan milletler yarınlardan asla emin olamazlar." Diğer yandan 3 Mayıs 1935'te ise uçuş eğitimlerinin verilebilmesi için Türkkuşu kuruldu. Bu iki kurum binlerce gencin eğitilmesini ve havacılık tutkusunun geliştirilmesini sağladı. Havacılığın topluma mal edilmesinde gerçekten çok önemli roller oynadı. Cumhuriyetin ilanından sadece 16 ay sonra kurulan Türk Tayyare Cemiyeti'nin bizzat Atatürk tarafından belirlenen kuruluş amaçları incelendiğinde bunların tesadüfen seçilmediği ve havacılık vizyonuna ulaşılması için önemli adımlar olduğu görülecektir:

- Havacılık sanayinin temellerini atmak ve geliştirmek,
- Havacılığın askeri, ekonomik, sosyal ve siyasal önemini anlatmak,
- Askeri, sivil ve turistik havacılığın gelişmesini sağlamak,
- Gerekli araç ve gereci hazırlamak,
- Personel yetiştirmek,
- Uçan bir Türk gençliği meydana getirmek.

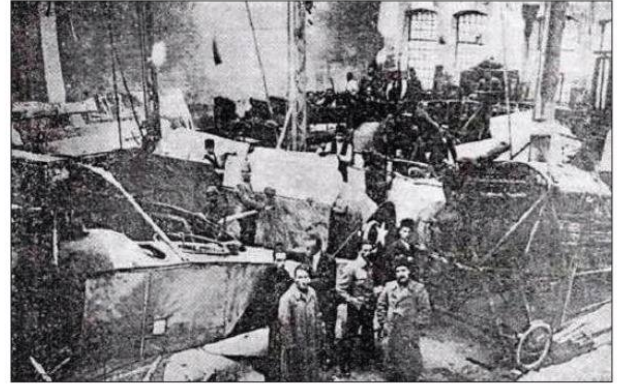

Öte yandan genç Cumhuriyetin sivil hava taşımacılık sistemini kurma ve geliştirme konusunda da önemli adımlar attığını görüyoruz. Günümüzde dünyanın en önemli havayolu işletmeleri arasında gösterilen THY AO'nun ve ülkemizdeki havaalanlarının büyük çoğunluğunu işleten Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün kuruluşu yine bu dönemde gerçekleşti. Sağlam temeller üzerine inşa edilen bu kurumlar Cumhuriyetle birlikte gelişip ülkemizin hava taşımacılığının faydalarını elde etmesinde büyük rol oynuyorlar. Türk Havayolu Taşımacılığı sektöründe 1983 ve 2003 yıllarında gerçekleştirilen serbestleşme uygulamaları sektörün daha da büyümesini sağladı. Kuşkusuz bunda Cumhuriyetin kurduğu havacılık alanındaki yükseköğretim kurumlarının rolü yadsınamaz. Bugün ülkemizde havacılık alanında 100'ün üzerinde yükseköğretim programı olduğunu biliyoruz. Ülkemizin halen 5 farklı havacılık faaliyeti alanında aynı anda ve aynı çatı altında (bu yönüyle ilk ve tek olarak) yükseköğretim hizmetini sunan, kendine ait uluslararası trafiğe açık bir havaalanı olan Eskişehir Teknik Üniversitesi Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi'nin de Cumhuriyetimizin güzide kazanımlarından biridir.

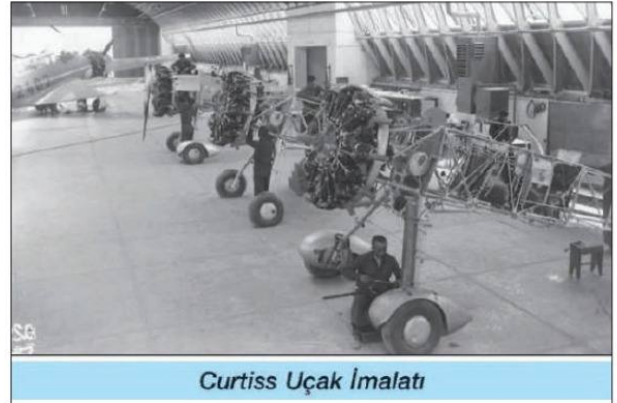
Genelde taşımacılığın, özelde ise hava taşımacılığının bölgelerin ve ülkelerin gelişmişlik düzeyine stratejik özellikte katkılar sağladığı açıktır. Kısacası 100 yıl önce göklerde olan istikbal halen göklerde. Tüm bu yönlerini dikkate aldığımızda etkili bir hava taşımacılığı sisteminin varlığı Cumhuriyetimizin sağlam temeller üzerinde yükselmesinde ve ilelebet payidar olmasında çok önemli bir role sahiptir. Cumhuriyetimizin son yıllarda insansız hava araçlarında elde ettiği başarıların devletimizin bekası için ne denli önemli işlevler üstlendiği apaçık ortadır. Ülkemizde üretilen İHA'lar başarı öyküleri yazmaktadır. TUSAŞ'ın geliştirip imal ettiği HÜRKUŞ (Yeni nesil temel eğitim uçağı), Avrupa Sivil Havacılık Otoritesi'nden tip sertifikası alan ilk Türk uçağı olmuştur. TUSAŞ'ın Milli Muharip Uçağı projesi hızla devam etmektedir. Ülkemizde gerek sivil gerekse askeri hava aracı ve motorları için parça üretilmektedir, yenileri geliştirilmektedir. Bu alanda yetişen yüzlerce akademisyen bilimsel katkı sunmakta, genç bilim insanlarını yetiştirmektedir. Ne mutlu ki Cumhuriyetimizin yetiştirdiği insan gücü günümüzde yerli ve milli bir havacılık ekosistemini kurmuş durumdadır. Ne mutlu ki Cumhuriyetin okullarında 21. yüzyıl becerileriyle donatılan çocuklarımız havacılık ve uzay çalışmalarını hiç şüphesiz çok daha ileriye

taşıyacaklardır. Ne mutlu ve şüphesiz ki Türk Havacılık Sistemi, Cumhuriyetimizin ilelebet payidar kalmasındaki rolünü layıkıyla oynamaya devam edecektir.

Tam bir havacılık kenti Eskişehir'den Cumhuriyetimizin 99. yılı kuruluş yıl dönümü kutlu olsun.

İstiklal Savaşı'nda Eskişehir'de Demiryolu Atölyelerinde Tamir Edilen Uçaklar

Curtiss Uçak İmalatı

TOMTAŞ

Vechi Tayyare Fabrikası'ndan: İlk Yerli Sivil Uçak, Vechi XIV

Şakir Zümre

- Selahattin Reşit Alan 1 Ekim 1926'da eğitim için Fransa'ya gönderilir, 1931 yılında yurda döner ve Eskişehir Uçak Tamir ve Bakım Fabrikasında çalışmaya başlar.
- Ekim 1932'de prototipin test uçuşları başarıyla tamamlanmıştır.

Eskişehir Uçak Tamir ve Bakım Fabrikası'nda Selahattin Alan'ın geliştirip imal ettiği MMV-1 Uçağı

Nuri Demirağ Tayyare Fabrikası'ndan Görüntüler

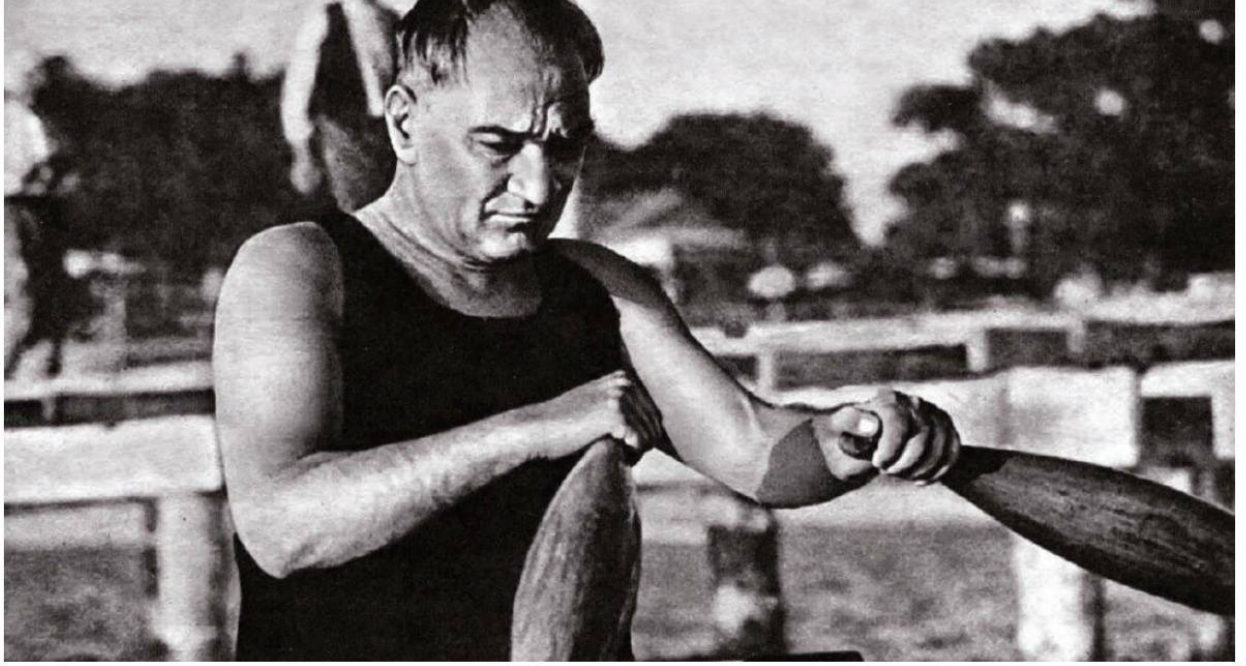

Nuri Demirağ Tayyare Fabrikası'nın bir ürünü, çift motorlu Nu D 38 Uçağı

Türk Hava Kurumu Etimesgut Uçak Fabrikası'nın ürettiği ambulans uçak Danimarka'ya satılmış ve orada yıllarca kullanılmış.

CUMHURİYET DÖNEMİ VE SPOR

Dr. Öğr. Üyesi Türkan Nihan SABIRLI

Tanzimat modern sporların ülkeye girdiği bir dönemdir. Cumhuriyet'in kurulmasından sonraki süreçte de spor doğrudan devletin çalışma alanı içerisine girmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün "sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözü, cumhuriyeti kuran kadro üzerinde oldukça etkili olmuş ve güçlü, zinde bir gençlik yetiştirme konusunda yoğun çalışmalar başlatılmıştır. Cumhuriyetin kuruluş felsefesinde sporun yeri uygarlıkla özdeşleştirilmiştir (1).

Cumhuriyet döneminde sporla ilgili süreçleri sırasıyla aşağıdaki gibi inceleyebiliriz

Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (T.İ.C.İ 1922-1936)

Birinci dünya savaşı, Balkan Savaşları ve Balkan Savaşlarındaki başarısızlıklar ile birlikte gençliğin spor faaliyetlerinde bulunamaması bununla birlikte fiziksel ve ruhsal sağlığın bozulması spor aktivitelerinde aksaklıklara sebep olmuştur (2).

Bu dönemlerin ardından 1922'te İstanbul'da geçici heyet, 1923'de merkezi Ankara' ya alınarak Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) adıyla faaliyete geçen Türk sporunun ilk biçimsel yönetim örgütü kurulmuştur (2). İlk başkanlığını Ali Sami Yen, asbaşkanlıklarını da Burhan Felek ve Ali Seyfi'nin

yaptığı, Cumhuriyet dönemi ilk spor teşkilatı olan ve tüm ülkede örgütlenme çabası içerisine giren TİCİ' nin örgütlenme biçimi ve sporu yaygınlaştırma çalışmaları hakkında kronolojik, kurumsal ve sportif bilgi veren çeşitli eserler yazmış olmasına rağmen 1936' ya kadar hayatını sürdüren örgüt kuruluş amaçları doğrultusunda, sporda milli ruhu kamçılayacağı, cumhuriyetin ön plana çıkardığı sporun Türklük bilincini pekiştireceği, milli temsil arzusunun sporcuyla motive edeceği düşünülmüştür (2). Ayrıca 1923'de Türkiye Futbol Federasyonu'nun kurulması suretiyle, T.İ.C.İ' nin federasyon kurma görevi fiili olarak başlamıştır (3).

Bu dönemde Paris'te 1924 yılında yapılacak olimpiyatlara Türkiye'nin dahil edilmesini sağlayan Selim Sırrı Bey'in çabaları sonuç vermiştir. 1924 olimpiyatlarına katılma ve sporun ülkenin her tarafında gelişmesini sağlamada başta Mustafa Kemal Paşa, İsmet Paşa, Maarif Vekili ve diğer hükümet üyeleri desteklerini esirgememişlerdir. İlk olarak Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kamu yararına çalışan bir dernek olduğu 16 Ocak 1924 tarihli ve 170 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir. Aynı gün Bakanlar Kurulu olimpiyatlar için kullanılacak 17.000 liranın bu cemiyete verilmesini kararlaştırmıştır (4). Futbol, Güreş, Atletizm, Eskrim ve Bisiklet dallarında 40 sporcu yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti' ni temsilen Paris'e gönderilmiştir.

Türk Spor Kurumu Dönemi (1936-1938)

Türk Spor Kurumu, yarı resmi niteliğine ve parti örgütünün parçası olmasına karşın, dernekler hukuku hükümlerine göre, 18 Şubat 1936 tarihinde sona eren kurultayında TİCİ'nin adını "Türk Spor Kurumu" olarak değiştirmiş bir "özel hukuk tüzel kişisi" bu yönüyle de Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın yasal devamıdır (5). (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001).

Türk Spor Kurumu Türk sporunda ve spor politikalarında köklü değişiklikleri getirmekteydi. GSGM'nin yerine Başbakanlığa bağlı olarak kurulacak Spor Yüksek Kurumunun yön verecek olması, ülkedeki bütün spor tesislerinin spor faaliyetlerinde ortaklaşa kullanılacak olması ve il ve ilçelerde sporla ilgili faaliyetlerin sevk ve idaresini yerel yönetimlere devredilecek olması önemli adımlardı (6). Bu dönemde tek partinin (CHP) himayesinde olan Türk sporu da hükümetin tek partili çalışmalarının etkisinde kalarak siyasallaşmıştır (7). Sporun bu denli siyasal bir harekete dönüşmesinden rahatsız olan Atatürk, Türkiye'de sporu siyasetin elinden alarak devlete teslim etmek amacı ile 27 Haziran 1938 tarihinde 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nu çıkartmıştır (7).

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (1938-1986)

1938 senesindeki 3530 sayılı yasa ile "Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü" (BTGM) kurulmuş ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Kanun'un yürürlüğe sokulmasının ardından spor olgusunun yönetim şeması kayda değer şekilde farklılığa maruz kalmıştır (8).

3 Kasım 1969 tarihinde o dönemde başbakan olan Süleyman DEMİREL'in, o dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet SUNAY' a sunmuş olduğu bakanlar kurulu üyelerinin arasında Gençlik ve Spor Bakanlığı olan yeni bir bakanlık sunmuştur (8). Aynı zamanda Beden Eğitimi ve İzcilik Müdürlüğü'nün Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlanması ile ilgili teklifini cumhurbaşkanına sunmuş ve Cevdet SUNAY ise 6 Şubat 1970 tarihinde bu teklifi onaylamıştır. 24.01.1989 tarihli, 356 KHK ile Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne dönüştürülmüştür (9).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra oluşturulan anayasalar içerisinde sadece 1982 anayasası içerisinde spordan bahsedilmiştir. Yapılan bu anayasa içerisinde spor ile ilgili iki hüküm bulunmaktadır (8). Bunlar 58. ve 59. maddelerdir.

Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü'nün ismi 1986 yılında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olarak

3289 sayılı kanundaki bir takım düzenlemeler ile değiştirilmiştir (8).

Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulması; 6/4/2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanarak, Bakanlar Kurulu'nca 3/6/2011 tarihinde kararlaştırılmıştır. Kanun Hükmünde Kararname ile teşkilat yapısında değişikliğe gidilen Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün 3289 sayılı kanunda yer alan "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü" ibaresi "Spor Genel Müdürlüğü" olarak değiştirildi (SGM, 2017).

KAYNAKÇA

1. Canşen, E. (2015). Türkiye Cumhuriyetinin Spor Politikaları. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(1), 33-48.
2. Özmaden, M. (2010). Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) dönemi milli ruh ve milli temsil, siyasi ve milli propaganda ile ülkeyi tanıma-tanıtma çabaları. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 1439-1457.
3. Fişek, K. (1980) Spor Yönetimi, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara
4. Özdemir, N. (2013). Türkiye Cumhuriyeti'nin katıldığı ilk uluslararası organizasyon: 1924 Paris Olimpiyatları. Atatürk Yolu Dergisi, 13(51), 717-744.)
5. DPT (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: Başbakanlık Yayın Evi.
6. Gündoğdu, F. & Sunay, H. (2012). İnovasyon ve Türk Spor Yönetiminde İnovasyon Uygulamaları. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10, 61-66.
7. Gökdoğan, Ç., & Demir, F. (2019). Gençlik ve Spor Bakanlığının Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişim Evreleri: İnceleme. İğdir Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 27-35.
8. Ceylan, L., Uzun, R. N., Gül, O., Gül, M., & Çebi, M. Türk Spor Politikasının Tarihsel Gelişimi: Devlet ve Spor.
9. Turkyay, H. ve Dursun A., (2017). Bir İnceleme: Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Spor Örgütlenmesi. Diyalogolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi, Kış (16), 179-189

https://www.halkinsesi.com.tr/images/resize/100/637x332/haberler/maden_mektebi_futbol_takimi_kuruldu_h44682_5b811.jpg

CUMHURİYET VE TÜRKÇE

Prof. Dr. Hülya PİLANCI

Öğr. Gör. Dr. Ercan SÜNGER

Türkçenin yaklaşık olarak milat sıralarından beri izleyebildiğimiz gelişim sürecinde alfabe, yazı dili ve eserler açısından önemli çeşitlilikler gösterdiği görülmektedir. Türkçe Altay dillerinin en çok konuşulan ve en eski yazılı kaynaklara sahip koludur. Aynı zamanda Altay dilleri arasında üzerinde en fazla araştırma yapılan dil Türkçedir.

Günümüzde Türkçe geçirdiği tarihi sürece bağlı olarak çok geniş bir coğrafyada hatta yapı bakımından çok farklı dillerin bir üst dil olarak kullanıldığı bölgelerde konuşulmaktadır. Türkçenin farklı lehçeleri doğuda Pasifik Okyanusundan, batıda Baltık Denizi kıyılarına, kuzeyde Kuzey Buz Denizi kıyılarından güneyde İran Körfezi kıyılarına kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada konuşulmaktadır. Merkezde yapıcı birbirine yakın olan Türk dilleri, diğer bölgelerde kimi zaman çok büyük farklılıklar sergilemektedir.

Türkçenin gelişme gösteren kollarından biri XIII. yüzyılın ilk yarısından başlayıp günümüze kadar gelen ve Anadolu'da, Balkanlar'da, Irak'ta, Suriye'de, Güney ve Kuzey Azerbaycan'da devam etmekte olan

yazı dilidir. Bu yazı dili, Türkçenin sınıflandırmasında Batı grubunda yer almasından dolayı, Batı Türkçesi, Oğuz Lehçesine dayandığı için Oğuz Grubu olarak da adlandırılmaktadır.

Batı Türkçesi, XIII. yüzyıldan itibaren Anadolu ve Rumeli topraklarında büyük gelişmeler kaydederek Türkçenin en büyük yazı dili durumuna yükselmiştir. Bu yazı dili XIX. yüzyıldan itibaren de sadeleşme sürecine girmiştir. Bu süreç Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra daha da hızlanmıştır. Türkiye Türkçesi olarak adlandırdığımız yazı dili böyle bir sürecin sonunda ortaya çıkmıştır.

Yazı dili olarak köklü bir geçmişe sahip olan Türkçenin konuşma dili tarihi çok daha öncelere uzanmaktadır. İlk yazılı kaynaklardan olan Orhon Yazıtları'nda kullanılan dilin işlevliği, akıcılığı, dildeki soyut kavramlar için kullanılan sözlerin özellikleri göz önüne alındığında Türkçenin yaklaşık beş bin yıllık bir konuşma dili tarihine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çok az sayıda dil, bu kadar tarihi derinliğe sahiptir.

Kökleri binlerce yıl öncesine dayanan Türkçe, Türklerin değişik kültürlerle ilişkileri dolayısıyla pek çok dille etkileşim içerisine girmiş, bu dillerle arasında kelime alışverişi olmuştur. Zaman zaman dönemin baskın kültürlerinin etkisiyle Türkçeye yabancı dil öğeleri geçmiş, bu etkilenme dilin iç yapısına da yansımıştır. Bu olumsuz duruma; özellikle Tanzimat döneminde itibaren kimi şair, yazar ve aydınlar tepki göstermiştir. Ancak Türkçedeki yabancı sözlere, yabancı dil birimlerine karşı en sistemli, en etkili ve sonuç verici çalışmalar Cumhuriyet döneminde yapılmıştır.

Türkçenin bilim dili hâline gelmesi düşüncesi, Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir. Türkçe üzerine bilimsel çalışmalar da Cumhuriyet döneminde yoğunluk kazanmıştır. Dilin bir devlet politikası hâline gelmesi ve bu alanda yapılan atılımlarla Türkçenin yeni bir evresinin başlaması Türkiye Cumhuriyeti'nde olmuştur. Yıllardır tartışılan konuların ve çözüm bekleyen sorunların bir kısmı, Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün önce alfabe, daha sonra da dil alanında yaptığı devrimlerle çözülmüştür.

Cumhuriyet Döneminde Türkçe: Yazı ve Dil Devrimi
Kültür ve dil, bir milletin tarihi ile yakından ilgilidir.

Her millet, dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğunlaşarak oluşturur. Türkiye Türkçesinin bugünkü görünümünü kazanmasında Cumhuriyet'i hazırlayan dönemlerin ve Cumhuriyet döneminin çok önemli etkileri olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal, ülkenin kültürel yönden gelişmesine büyük önem vermiştir. Yeni kurulan devletin kültür temelinde yükseleceğini "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür." sözü ile gözler önüne sermiştir.

Kuşkusuz, Dil Devrimi'ne giden yolda en önemli adım Yazı Devrimi'dir. Elbette yüzyıllardır kullanılan bir yazının değiştirilmesi kolay bir iş değildi. Ancak Osmanlı Devleti döneminde başlayan alfabenin değiştirilmesi düşüncesinin her geçen gün kamuoyunda biraz daha ağırlık kazandığı görülmekteydi. Arapça için elverişli kabul edilebilecek olan Arap yazısı Türkçe için uygun bir yazı sistemi değildi. Özellikle ünlü sesi çok ve oldukça etkili olan Türkçe için az sayıda ünlü sesi olan Arap alfabesi yetersiz kalmaktaydı. Arap alfabesindeki ünlü seslerle ilgili bu güçlüklerin yanında bazı ünsüzlerin yazıda gösterilişinde de sorunlar yaşanıyordu.

1 Ekim 1928'de tamamıyla Latin esaslı Türk harfleriyle basılan ilk dergi Türkçe Gazete yayımlandı. 1 Kasım 1928 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen ve 3 Kasım 1928'de yayımlanan Resmî Gazete ile yürürlüğe giren 1353 sayılı yasayla Latin harflerine dayalı yeni Türk alfabesi uygulamaya konuldu. Bu yasal düzenleme, toplum hayatında yeni ufuklar açarak Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyine ulaştıracak, milletçe aydınlanmayı sağlayacak yolda önemli bir adımdı. 3 Kasım 1928'de yürürlüğe giren bu yasayla, alfabe değişikliği birkaç ay gibi kısa bir süre içerisinde gerçekleştirildi. Bu kadar kısa bir sürede alfabe değişikliğinin başarıyla gerçekleşmesinin temelinde Gazi Mustafa Kemal'in kararlılığı, azmi ve kültür konusuna verdiği önem yatmaktadır. Yasanın çıkarılmasından sonra yasa hükümleri de hemen işletilmeye başlandı. Yeni harflerin kabul edilmesiyle birlikte yeni Türk yazısıyla basılmış kitap yayımına başlandı. Yeni bir yazı sistemine geçilmesi, kitap yayımını azaltmadı; aksine daha da artırdı. 1876'dan 1928 yılına kadarki elli iki yıllık dönemde yaklaşık 27 bin kitap yayımlanmıştı. Bu durumda, bir yılda yayımlana kitap sayısı ortalama beş yüzden

biraz fazlaydı. 1928-1938 yılları arasındaki on yıllık dönemde 15 bin aşkın kitap yeni harflerle yayımlandı. Bu dönemde bir yılda yayımlanan kitap sayısı ortalama olarak bin beş yüzden fazladır. Bu sayı, 1928 öncesi dönemde bir yılda yayımlanan kitap sayısının üç katına denk gelmekteydi.

1928 yılı sonunda, yazı sorunundan dil sorununa geçildi. 1932 yılına kadar dille ilgili çalışmalar ve yayınlar yapıldığı dikkati çekmektedir. Prof. Sadi Maksudi, 1930 yılı sonlarına doğru Türk Dili İçin: Geçmişteki, Bugünkü ve Gelecekteki Yazı Dilimiz Üzerinde Düşünceler adlı kitabını Türk Ocaklarının yayın dizisi arasında yayımlamıştı. Gazi Mustafa Kemal, bu kitabın başına şu sözleri yazdı:

"Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek isticlâlini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır." Gazi M. Kemal.

Bu sözler, 1932 yılının yaz aylarında yapılacak girişimin ana düşüncesini oluşturmaktaydı. Gazi Mustafa Kemal, tarih ve dil konularında araştırma yapmak üzere birer cemiyet kurulması düşüncesindeydi. Türk tarihi ile ilgili bilimsel çalışmalar yapmak üzere önce Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti 19 Nisan 1931'de kuruldu. 12 Temmuz 1932 günü Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin izinnamesi Emniyet-i Umumiye Müdürlüğü'ne gönderildi ve Cemiyet resmen tescil edildi. İzinname suretinde Cemiyetin kuruluş amacı "Türk dilini tetkik ve elde edilecek neticeleri neşretmek" olarak belirtildi.

Bir taraftan Türkçenin dil ve anlatım bakımından sahip olduğu zenginliği gözler önüne sermek diğer taraftan Türkçenin anlatım olanaklarını daha da zenginleştirmek için 26 Eylül-4 Ekim 1932 tarihleri arasında Dolmabahçe Sarayı'nda toplanan Birinci Türk Dil Kurultayı'nda alınan kararlar, çalışmalarda hangi alanlara ağırlık verileceğini gösteriyordu. Bu Kurultay'da yapılması gereken işler şu şekilde belirlenmişti:

- Türkçenin Sümerce gibi eski dillerle, Hint-Avrupa ve Sami dilleriyle karşılaştırmasının yapılması.
- Türkçenin tarihî gelişiminin araştırılması ve karşılaştırmalı dil bilgisinin yazılması.
- Lehçeler ve terimler sözlüklerinin hazırlanması.
- Türkçe sözlük çıkarılması.
- Halk dilindeki ve tarihî metinlerdeki Türkçe kökenli sözlerin derlenmesi, taranması ve yayımlanması.
- Türkçede söz türetme ilkelerinin belirlenmesi ve bu ilkelere uygun biçimde Türkçe köklerden yeni sözler türetilmesi.
- Özellikle yazı dilinde sıkça kullanılan yabancı kökenli sözlerin yerini alacak öz Türkçe sözlerin önerilmesi ve yaygınlaştırılması.
- Başka ülkelerde yayımlanan Türk dili ile ilgili yayınların toplanması, gerekli olanların Türkçeye çevrilmesi.
- Türk dili ile ilgili yazıların yer aldığı bir derginin yayımlanması.
- Gazetelerde dil konularına özel sayfa ayrılması.

İkinci Türk Dil Kurultayı'nın toplandığı 18 Ağustos 1934 tarihine kadar olan dönemde yapılan çalışmalar şöyle özetlenebilir: Halk ağzından söz derleme çalışmaları ve yabancı sözlere karşılık bulma çalışmaları başladı. Bunun yanı sıra çeşitli bilim dallarına ait terimlere Türkçe karşılık bulma yönündeki çalışmalara da ağırlık verildi. Osmanlı Türkçesinde kullanılan terimler, Türkçe karşılıkları bulunmak üzere ilgililere gönderildi. Birinci ve ikinci kurultay arasında ona yakın kitap yayımlandı.

18 Ağustos 1934'te İkinci Türk Dil Kurultayı toplandı. Bu Kurultayda Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin adı Türk Dili Araştırma Kurumu olarak değiştirildi. Yabancı Türkologların da katıldığı Kurultay'da terimlerin Türkçe köklerden, Türkçe eklerle türetilmesi ilkesi benimsendi. Kesin zorunluluk durumunda, Batı'da kullanılan bilim ve teknik terimlerin yaşayan yabancı dillerden değil de bu dillerin ana dili sayılan eski dillerden alınması ilkesi de terim komisyonu raporunda yer aldı. Bu ilkeye göre gerektiğinde Fransız, Alman, İngiliz dillerinden terim almak yerine bu dillere kaynaklık etmiş olan Latince, Grekçe gibi ölü dillerden terim alınabilecektir.

24 Ağustos 1936'da Üçüncü Türk Dil Kurultayı toplanır. Bu Kurultayda en fazla gündeme gelen ve tartışılan konu Güneş-Dil Teorisi olmuştur. Atatürk, bu arada geometri terimleri üzerinde çalışmış ve yıllardır kullanılan çoğu Arapça kökenli terimleri Türkçeleştirmiştir. Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Geometri kitabındaki "üçgen", "dörtgen", "açı" gibi pek çok terim Atatürk tarafından dilimize kazandırılmış ve yaygınlaşmıştır. Atatürk, Kurum'un çalışmalarını her zaman yakından izlemiş ve pek çok çalışmaya bizzat katılmıştır.

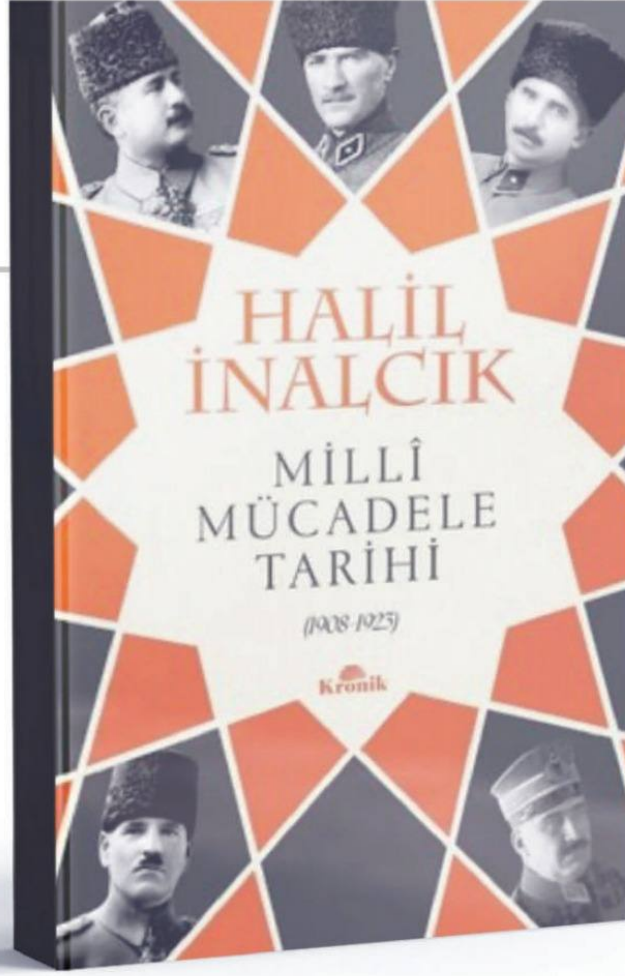
Tarihi gelişim sürecinin her döneminde önemli değişiklikler geçiren Türkçe; 19. yüzyılın başlarından bugüne kadar da hararetli tartışmalara konu olmuştur. Tüm bu süreçlerin aşarak günümüzdeki güçlü Türkçeye ulaşılmasında Cumhuriyet döneminde yapılan çalışmaların temel teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

BEŞ KİTAP BEŞ DÜNYA

Öğr. Gör. Uğurcan Çorbacı

Kitapların dünyasında yeni bir yolculuğa hazırlanıyoruz. ESTÜ Aktif okurları için Uğurcan Çorbacı'nın arşivinde keyifli bir gezintiye çıktığımız "Beş Kitap, Beş Dünya" ile sözcüklerin evreninde haftanın en çok satan kitaplarının sayfalarını sizler için çeviriyoruz.

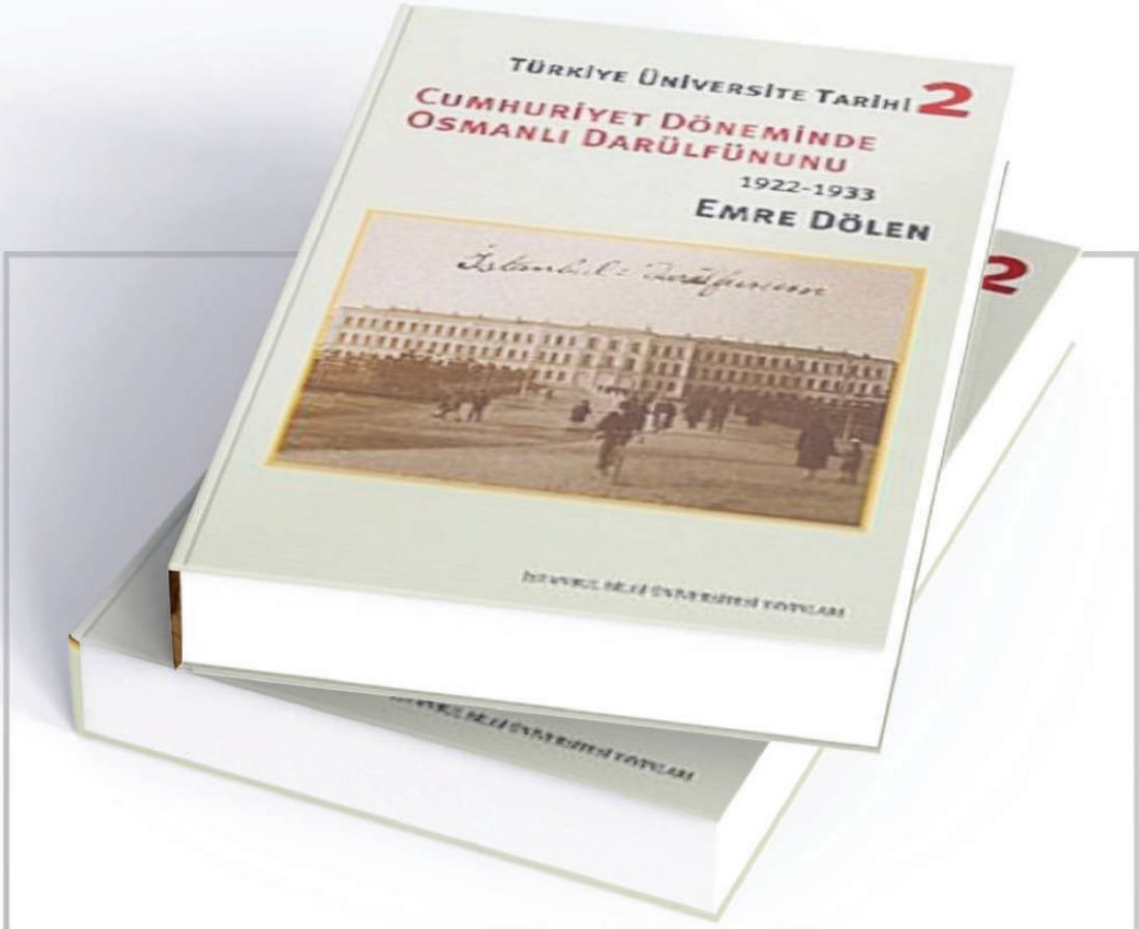

Millî Mücadele Tarihi 1908 – 1923

Halil İnalçık

Tarih alanında dünyanın tartışmasız en büyük isimlerinden biri olan Halil İnalçık'ın kaleminden Millî Mücadele Tarihi, inkılâp tarihini bir bütün olarak kavrayabilmek için 1908 yılındaki II. Meşrutiyet'in ilanından başlanması gerektiğini ve bu nedenle ilk olarak 1908-1918 arasındaki belli başlı gelişmeleri kuşbakışı bir perspektifle ele alıyor. İzmir'in işgali ve sonrasında Mustafa Kemal'in Anadolu'ya geçişi ile başlayan süreç Türk Kurtuluş Savaşı'nın odağını oluşturmaktadır. Bu çerçevede İnalçık, millî iradenin hâkim olması için Erzurum ve Sivas kongreleri ile başlayan mücadelenin 23 Nisan 1920'de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı ile ivme kazandığını ve sonrasında Doğu, Güneydoğu ve Batı Anadolu'da Mustafa Kemal liderliğindeki Türk ordusunun elde ettiği başarılar ile saltanatın kaldırılması ile neticelendiğini ortaya koyuyor. İnönü Muharebeleri, Sakarya Muharebesi ve Büyük Taarruz'dan başarılı bir netice elde eden Ankara Hükümeti'nin 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile siyasi olarak mevcudiyetini dünya kamuoyuna tescil ettirdiğini gösteriyor.

Millî Mücadele Tarihi, Halil İnalçık'ın kaleminden 1908-1923 yılları arasında millî iradenin hâkim kılınmasının aşamalarını ve Mustafa Kemal Atatürk'ün bu aşamalardaki etkin liderliğinin detaylı anlatımını sunuyor.

Türkiye Üniversite Tarihi-2 Cumhuriyet Döneminde Osmanlı Darülfünun'u (1922-1933)

Emre Dölen

Türkiye'de Darülfünun'dan günümüze tüm üniversite tarihini bütünüyle ve ilk elden belgeleriyle değerlendirmek, bu deneyimleri üniversitelerimizin gelecek kuşaklarına aktarmak büyük önem kazanmaktadır. Beş cilt halinde sunulan Türkiye Üniversite Tarihi bütünüyle birinci elden belge ve bilgilere dayanarak üniversite tarihimizi yeniden yazıp yorumlamaktadır. Birinci ciltte Darülfünun'un kurma girişimleri ve Osmanlı döneminde Darülfünun, ikinci ciltte Cumhuriyet döneminde Darülfünun, üçüncü ciltte Darülfünun'un ilgası ve yapılan tasfiye, dördüncü ciltte 1933-1946 döneminde İstanbul Üniversitesi ve beşinci ciltte de 1946-1981 yılları ele alınmaktadır.

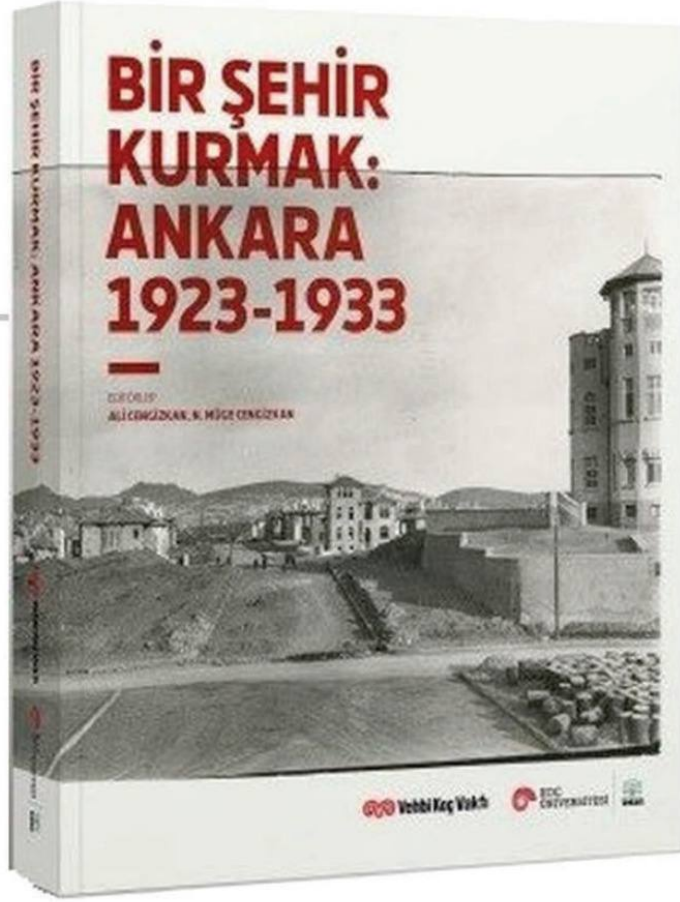

Bana Atatürk'ü Anlattılar

Hifzi Topuz

İsmet İnönü, Falih Rıfkı Atay, Cafer Tayyar Eğilmez, Sabiha Gökçen, Mim Kemal Öke, Ali Fuat Cebesoy, Agop Dilaçar, Vildan Âşir Savaşır, İ. Süreyya Yiğit, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Sırrı Belioğlu, Ekrem Rize gibi her biri Atatürk'ün yakın arkadaşı olan bu ünlüler, kuruluş dönemine ve Atatürk'e ilişkin, tarihe ışık tutacak anılarını paylaştılar.

Ayrıca bu kitapta Yunan orduları başkomutanı General Trikupis de nasıl esir olduğunu, Atatürk'ün kendisine nasıl içtenlikle yaklaştığını anlatıyor.

Bir Şehir Kurmak 1923-1933

Kolektif

Bu Kitap, Vehbi Koç Vakfı'nın kuruluşunun 50. yılı kapsamında, Koç Üniversitesi VEKAM tarafından, Ali Cengizkan ve N. Müge Cengizkan'ın küratörlüğünde düzenlenen "Bir Şehir Kurmak: Ankara 1923-1933" adlı araştırma Sergisi ile eşzamanlı olarak birbirini tamamlar biçimde hazırlanmıştır. Araştırma, Ankara'nın başkent olarak kuruluşunun ilk on yılındaki yapılaşma, modernleşme ve Yenişehir'in kurulum tarihine yakından bakmaktadır. Bu, aynı zamanda, az bilinen ve hızla dönüşen bir çevre yaratan bir dönemde, "moderne beş kala" barınma kültürüne bakma tarihidir.

Sergi ve Kitap, dönemin Ankarası'nda eski ve yeni şehir bölgelerindeki yerleşimin modernleşmesi, kent ve park kültürünün oluşması, kamusal hizmetlerin modernleşmesi, anma kültürünün yaratılması, ulus kültürünün kimliğe kavuşturulması ve kentin sosyal yaşamının modernleşmesi temalarıyla açılımlar getirmektedir. Modern Ankara'nın ilk genişlemesi sayılan Yenişehir'in 1933 tarihindeki konut ve kamu yapılarından oluşan durumunu modelleyerek yeni bir bilgi alanı ortaya çıkaran çalışma, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde, savaş yorgunu bir ülkede "yeni" bir "şehirin" nasıl kurulduğunu, Cumhuriyetin 10. yılına kadar ortaya konan irade ve olgularla birlikte ele almaktadır.

Bayrak

Fali Rıfki Atay

Zaferden bir gün önceki Türkiye'yi hatırlıyorum. Yunan ordusu bütün Batı Anadolu'da, Bursa'da, Trakya'da. Eğer İstanbul barışı olursa, Venizelos Anadolu Rumları ile Batı Anadolu Türklerini değiştirecek. Şimdi İzmir, Selânik kadar bir Yunan şehri olacaktı. İstanbul milletlerarası bir nitelikte kalacaktı. Çoktan bu şehirde azınlıkta olacaktık. Bir defa ne çarşılarında, ne bankalarda, ne ithalât ihracatta Türk'ün payı olmayacaktı. Kapitülasyonlar yürürlükte kalacaktı. Bu ölüm hükmünden kurtulmanın tek çaresi Anadolu'da zaferi kazanmaktı. Bu zafer de ancak bir taarruzla kazanılabilirdi. İşte böyle kara bir günün kapkara bulutları içinden bir şimşek çaktı. Mustafa Kemal ordunun başına geçti. Bir vuruşta o sarsılmaz sanılan Yunan cephesini yıktı. Bugünkü Türkiye ve Türklük yüzde yüz o günkü zaferin eseridir.

TARİHİN TANIĞI ÜNLÜ KÜTÜPHANELER

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE KÜTÜPHANELERİ

Aylin Tekin

Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanı

Cumhuriyet'in ilanından günümüze Türkiye kütüphanelerine bakıldığında dikkat çeken en önemli nokta, bu kurumların geçirdikleri sürekli değişimdir. Kültürel hafızanın en önemli taşıyıcı, aktarıcı ve koruyucularından olan kütüphanelerin dönemin siyasi ve kültürel iklimine paralel olarak yeniden şekillendiği, tanımlandığı ve adlandırıldığı görülmektedir.

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, Osmanlı döneminden kalan kütüphanelerin yeniden düzenlenmesinin yanı sıra yeni yönetimin ideolojisini temsil edip yerleşmesine katkıda bulunacak kütüphanelerin açılmasına başlanılır. Kütüphaneleri etkileyen ilk önemli uygulama 1924 yılında 3.3.1340 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu çerçevesinde Osmanlı İmpara-

torluğu'nda Evkaf Nezareti'ne bağlı olan vakıf kütüphaneleriyle cami ve medrese kütüphanelerinin bir merkezde toplanmasıyla başlar. Ardından bu kanunun kapsamadığı kütüphaneler de 31 Kasım 1925 tarih ve 677 sayılı Tekke, Zaviye ve Türbelerin Seddine, Türbedarlıklarla Birtakım Unvanların Men ve İlğasına Dair Kanun'la Maarif Vekâleti'ne devredilir. Bu koleksiyonlar, 1918'de Sultan Selim döneminde kurulan Umumî Kütüphane'ye devredilenlerle birlikte, Süleymaniye medreselerine ait bir binada toplanarak bugün İslam yazmaları bakımından dünyanın en önemli yazma kütüphanelerinden biri olan Süleymaniye Kütüphanesi kurulur. İstanbul'daki önemli kütüphanelerden sadece Ragıp Paşa, Atıf Efendi, Köprülü, Nuruosmaniye,

Kütüphane-i Umumî (Beyazıt Devlet Kütüphanesi), Murad Molla, Feyzullah Efendi (Ali Emiri) ve Hacı Selim Ağa kütüphaneleri yerlerinde bırakılmışlardır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş yıllarında devletin diğer kurumları ile birlikte, kütüphane kurma çabaları da aynı önemle ele alınmıştır. Fakat sonraları İmparatorluğun bütün sosyal kuruluşları ile birlikte yıkılmaya başlamasından sonra kütüphanelerimiz de, yalnız örgütlenmeleri ve yönetimleri ile değil, koleksiyonları itibarıyla da günün gereklerini karşılayamayacak duruma düşmüşlerdi. III. Ahmet ve onu izleyen Tanzimat öncesi padişahlarının saltanat yılları başlıca kültür ve eğitim kurumlarımızdan olan kütüphanelerimiz bakımından da çok verimli ve hareketli yıllardır. Ancak geleneksel vakıf müessesesi esaslarına göre kurulan kütüphaneleri, yönetim ve işleyişinde görülen aksaklıklardan kurtarmak mümkün

olamamıştır. Birer özel teşebbüs eseri olan vakıf kütüphanelerimiz dışında devlet eliyle kurulan ilk resmî kütüphanemiz Beyazıt Devlet Kütüphanesidir (1882).

Tanzimat döneminde, kütüphanelerin yönetimi Evkaf Nezâreti'ne verilmiştir. 1879 yılında Maarif-i Umumiye Nezâreti'nin yönetiminde bir komisyona vakıf kütüphanelerin fihristlerini hazırlama görevi verilmiştir. Bu çalışmalar sonunda İstanbul kütüphanelerine ait 38 ciltlik basılı fihristler hazırlanmış ve kütüphanelerimizi düzenleme konusunda bazı gayretler sarf edilmişse de sonuç başarılı olmamıştır. Daha Cumhuriyetin ilânından 14 yıl önce, yani 1909 da Mısır Nazırlar Meclisi İkinci Kâtibi Ahmet Zeki Beyin Sadrazam Hilmi Paşa'ya, İstanbul Kütüphaneleri hakkında verdiği 96 maddelik rapor, Cumhuriyetin devraldığı miras konusunda yeterli fikri verebilmektedir.

Ahmet Zeki Bey raporunda «İstanbul'da bir-birinden uzak yerlerde kurulmuş kırktan fazla vakıf kütüphane var. Kitaplar ışısız ve havasız bölgelerde, böcekli, tozlu, kirli ve düzensiz yığınlar halindedirler. Hâfız-ı kütüpler, kütüphanelerine canları istediği zaman uğruyorlar. Her kütüphanede kitap, ancak kendi fihristinden bulunuyor. Önemli bir kitabın diğer nüshaları başka kütüphanelerde var mıdır? Öğrenmeye imkân yok. Bu fihristler tasnifleri bakımından bir garibeler topluluğu halindedirler. Tarih kitabı, hadiste, askerlik tasavvufta, fıkıh kitabı coğrafya bölümünde görülüyor. Aynı eserin çeşitli ciltleri bu fihristlerde ayrı konular altında sınıflandırılmış. Bir kitabın çeşitli ciltlerinin ayrı ayrı kütüphanelerde bulunduğu da oluyor. Paris kütüphanelerindeki birçok yazmanın İstanbul vakıf kütüphanelerinin mühürlerini taşıdığını da bizzat Evkaf Nâzırı Paşa hazretleri bana söylediler» demektedir.

Cumhuriyetin ilanından sonra millî eğitimde bir devrim yaratan ilk kanun, 3 Mart 1340 (1924) tarihli «Tevhid-i Tedrisat» (Öğretimin birleştirilmesi) kanunudur. Bu 40 kanunla daha önce Evkaf Nezâretine bağlı olan okul, medrese ve kütüphaneler Maarif Vekâletine bağlanmıştır. 1927 yılında çıkartılan tekke, zaviye ve türbelerin kapatılmasına dair kanun ile de, buralarda bulunan kitaplar kütüphanelere devredilmiştir. Bu suretle kütüphaneler tarihimizde yeni bir dönem açılmıştır.

1924 Yılında Atatürk'ün emriyle Yıldız Sarayı Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ne nakledilir ve diğer fakülte kitaplıklarındaki kitapların da toplanması ile bir Üniversite Merkez Kütüphanesi kurulur. 1925 yılında Paris'te yaptığı kütüphanecilik eğitiminden dönen kütüphane müdürü merhum Fehmi Ethem Karatay Batı'daki kütüphanecilik anlayışını ve bilgilerini meslektaş-

larına verebilmek amacıyla bir taraftan «Kütüphanecilik» adlı eserini bastırır, diğer taraftan İstanbul kütüphanelerinde çalışan memurlar için ilk kütüphanecilik kursunu açar. 1927 yılında yazma eserlerin tasnifi ve kataloglanması konusu ele alınır, bir süre kesilen çalışmalar yeni bir tasnif komisyonunun kuruluşundan ve 1935 te çalışmalara başlanmasından sonra, eski basma eserlerimizin bir kısmının basılı kataloğu araştırmacılara sunulur.

Görülüyor ki, Cumhuriyetin ilânından hemen sonra kütüphane ve kütüphanecilik sorunlarımız büyük bir ciddiyet ve önemle ele alınmıştır. Fakat ne yazık ki, bütün bu çabalar, modern kütüphanecilik tekniklerini uygulayacak elemanlar bulunmadığı için olumlu sonuçlar vermemiştir. Kütüphanelerde ne kadar kıymetli koleksiyonlar bulunursa bulunsun, iyi yetişmiş kütüphaneciler bulunmadıkça istifadeye sunulması imkânsızdır.

Cumhuriyet döneminin kütüphanecilik alanındaki en önemli hizmetlerinden biri de 1924 yılında Atatürk'ün emriyle hazırlanan «Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu, Kanun No. 2527» olmuştur.

Kanun hazırlanıp yayımlandıktan sonra, kanun gereğince basılan her eserden beş nüshası devlete verilir. Bu suretle kanunun yayımlanmasından sonra, artık Türkiye'de neler basıldığını tam olarak bilebiliyoruz. İlk Derleme Müdürü Selim Nüzhet Gerçek'in özel gayretleriyle yeni harflerin kabulünden, Derleme Kanunu çıkıncaya kadar (1928 - 1934) yayınlanan eserler de derlenmiş bulunuyor. Türkiye'de ilk Türk basımevinin kuruluşundan, 1729 dan 1928 yılına kadar hangi eserlerin basıldığını tam olarak bilemediğimiz gibi, bunların tam bir koleksiyonuna da sahip değiliz. Yalnız bu devre ait kitapların 35 - 40.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Yeni harflerin kabulünden 1973 yılı sonuna kadar ise, Türkiye'de basılıp derlenen kitapların sayısı 155.653'e ulaşmıştır.

Derleme Kanununun getirdiği imkânla millî yayınlarımızı beş ayrı kütüphanede toplamak ve millî bir bibliyografya yayınlamak da mümkün olmuştur. O tarihten beri muntazaman yayımlanmakta olan «Türkiye Bibliyografyası» ile yerli yayınları takip etmek mümkün olmaktadır. 1952 yılından itibaren de Millî Kütüphane Bibliyografya Enstitüsünce hazırlanıp yayımlanan «Türkiye Makaleler Bibliyografyasına» sahibiz.

1949 yılında Türk Kütüphaneciler Derneği'nin kurulması ve 1952 yılından itibaren de Türk Kütüphaneciler Derneği Bültenini yayımlamaya başlamış olması kütüphanecilik tarihimiz bakımından çok önemlidir. Bu suretle kütüphaneciler bir yayın organına sahip olmuşlardır. 22 yıldır aralıksız yayımlanan bu bülten kütüphaneciler için adeta bir kaynak niteliği taşımaktadır.

1958 yılında da Kütüphaneler Genel Müdürlüğü tarafından yazma ve eski basma eserlerimiz için tasnif ve fişleme kılavuzu yayınlanmıştır.

1958 yıllarına kadar evrensel onlu tasnif sistemine göre sınıflandırılan Türkiye Bibliyografyası da Dewey sistemine dönüştürülmüştür. Evrensel onlu tasnif sistemi kütüphanemizde kurulduğundan beri başarı ile uygulanmaktadır. Artık çoğu üniversite ve kurum kütüphanelerimizde, Kongre Kütüphanesi'nin sınıflandırma sistemi kullanılmaktadır.

Meslek eğitimi görmüş kütüphanecilerin yetiştirilmesi konusu Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ele alınan konulardan biri olmuştur. 1925 yılında Paris'te gördüğü kütüphanecilik eğitimden dönen F. E. Karatay Türkiye'de ilk kütüphanecilik kursunu açmıştır.

Süleymaniye Kütüphanesi Mikrofilm Arşivi'ndeki Kütüphanecilik Kursu Ehliyetnamesi (Buluş&Delibaş, 2021)

1954 yılında Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde bir Kütüphanecilik Enstitüsü'nün kuruluşu, bu mesleğin de bir bilim olduğu, gelişigüzel bilgilerle bu işin yapılmayacağı hususunun anlaşılmış olduğunu gösterir. 1958-1969 yılları arasında Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsü'nden 347 kişi mezun olmuştur. Fakat bunlar arasından ancak 176'sı mesleği ile ilgili işlerde çalışmaktadırlar. Çünkü halâ kütüphane personelinin statüsünü tayin ve tespit eden bir kanunun bulunmaması ve bazı kurumların yanlış tutumları yüzünden kütüphanecilik henüz tercih edilen bir meslek değildir. 1964-65 ders yılında öğretime başlayan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ndeki Kütüphanecilik Kürsüsü 96 mezun vermiştir. Fakat bunların kaçının meslekleri ile ilgili işlerde çalıştığı bilinmiyor.

Kütüphaneciliğin bir meslek olarak kendini anlatmaya başladığı, bilimsel yönünün ortaya konduğu ve kütüphanelerin ülke çapında yaygınlaşmaya başladığı 1960-1980 dönemi, katalog, bibliyografya gibi danışma kaynakları (toplu kataloglar, kütüphane katalogları, bibliyografyalar, rehberler/kılavuzlar, dizinler), akademik/mesleki eserler ve süreli yayınlar bakımından bir önceki döneme göre daha verimli olmuştur. Bunun yanı sıra bu dönem, 1938-1960 döneminde başlatılan birçok projenin de devam ettirildiği/sonuçlandırıldığı bir özelliğe sahiptir. İstanbul ve Hacettepe Üniversiteleri'nde kurulan kütüphanecilik bölümleri de bu dönemde AÜ DTCF'deki bölüm ile birlikte kütüphanecilik literatürüne daha fazla akademik katkı sağlanmasına neden olmuş, halk- çocuk- okul ve üniversite kütüphanelerindeki kataloglama çalışmaları, kütüphane hizmetlerindeki yenilikler ve sorunlar mesleki içerikli yayınların fazlalaşmasına olanak sağlamıştır.

1960 sonrası, özel kurumların yanı sıra devlet eliyle özellikle halk ve çocuk kütüphanelerinin kurulmasının hızlandığı görülmektedir. 1970'lerin sonu ile 1980'lerin başında sadece İstanbul'da bulunan 11 üniversite ve yüksekokulu esas aldığımızda İstanbul'da mevcut kütüphane sayısı 173 olarak düşünülebilir.

Sonuç olarak, 1960 sonrası en önemli gelişme, Türk Kütüphaneciliği'nde yükseköğretimin iki üniversitede daha başlatılarak müfredatta çok yönlülük ve çeşitlilik sağlanmasıdır. Bu gelişme beraberinde kütüphaneciliğe ilişkin uluslararası standartlara yönelik temel kaynakların da Türkçe literatüre kazandırılmasını beraberinde getirmiştir.

Kaynaklar:

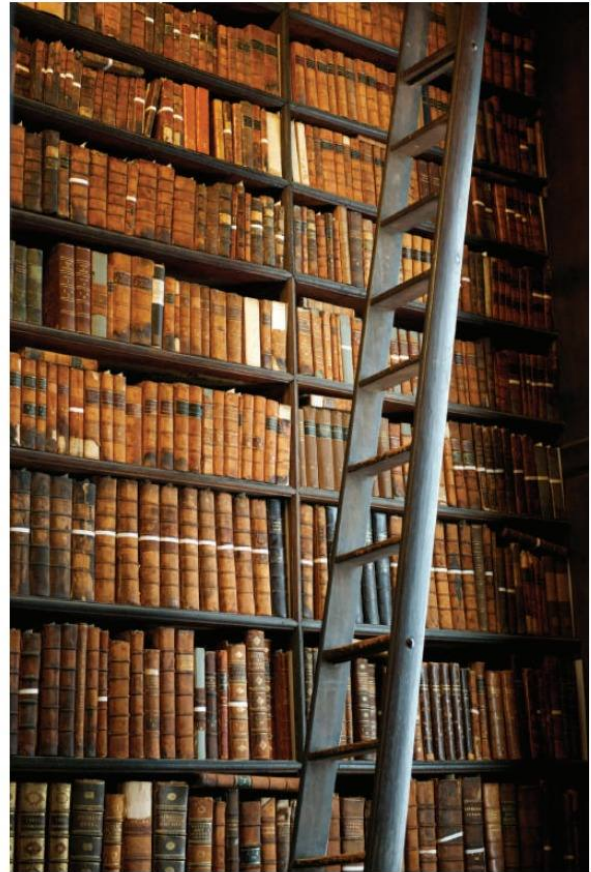
<https://istanbultarihi.ist/292-cumhuriyet-donemi-istanbul-kutuphaneleri>

https://www.researchgate.net/publication/47332841_Cumhuriyet_Doneminde_Kutuphaneciligimiz/fulltext/03ce193d0cf2a60ea3362bc4/Cumhuriyet-Doeneminde-Kuetuephaneciligimiz.pdf

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/475181>

https://www.academia.edu/33143753/Belgelerle_T%C3%BCrk_K%C3%BCt%C3%BCphanecilik_Tarihi_1960_1980_Retrospektif_Bir_De%C4%9Ferlandirme_II_History_of_Turkish_Librarianship_Based_on_Archival_Documents_1960_1980_A_Retrospective_Review_II

Ayşe Buluş & Burak Delibaş (2021). Türk Kütüphanecilik Tarihinde Hasan Fehmi Edhem Karatay ve Yayımlanmamış Bir Belge, Türk Kütüphaneciliği 35, 1 (2021), 89-98.

Garpde dađ, řarkta ırmak
Nerde olsam murat sen;
Güneye düşse yolum
Dicle sensin, Fırat sen.
Haymana ovasında
Ekin, harman, hasat sen;
Meltemimsin Boğaz'da,
İzmir'deysem imbat sen.
Şiirsem, kekelerim;
Anlam katan inřat sen.
Ben uyuřuk itidal
Şahlanan ifrat sen.
Bocularım ben sensiz,
Ben ham ervah, irřat sen.
Susuzken kaynağımsın
Boğulurken imdat sen.
Cennette gül bahçesi
Cehennemde sırat sen
İşte sözün kıyası
Hayat sensin, hayat sen.

Behçet Kemal Çağlar

Eser Adı: Atatürk Portresi
Ressam: Feyhaman Duran
Oluşturulma Yılı: 1937
Boyutu: 91 x 72 cm
Teknik: Tuval üzerine yağlıboya

Eskişehir

Prof. Dr. Ertuğrul Algan

Eskişehir'i ve Eskişehirliileri çok iyi tanırım. Millî Mücadele yıllarında büyük vatanseverlik ve üstün bir cesaretle mücadelemizin daima yanında olmuş, bu mücadeleye çok geniş yardımlarda bulunmuşlardır.

Atatürk, yurt gezileri sırasında Eskişehir'e 22 kez gelmiştir. Bu sayıya gezilerini genellikle trenle yapan Atatürk'ün, demiryollarının kavşak noktasında yer alan Eskişehir İstasyonu'ndan durmadan geçişleri dahil değildir.

Atatürk'ün Eskişehir'e ilk gelişi 21 Haziran 1920 tarihinde olmuş ve aziz Atatürk iki gün Eskişehir'de kalmıştır. Son gelişi ise 20 Ocak 1938 tarihidir.

"Eskişehir halkı içinde ve yakınında düşman kuvveti mevcut olduğu ve bizim de elimizde kuvvet bulunmadığı zaman çok büyük bir vatanperverlik ve azm-ü celâdet (yiğitlik) göstermiştir. Ankara'dan Ali Fuat Paşa tek başına buraya gelmiş ve bura halkı dahili ve harici kuvvet halinde munkalip olarak (dönüşerek) kendine iltihak etmiştir. Bunun üzerine İstanbul kuvveti kaçmış ve İngiliz kuvveti tardedilmiştir (kovulmuştur). İşte Eskişehir halkı bu evsaf-ı güzide ile (seçkin vasıflarla) muttasıf (vasıflandırılan) bir halktır."

15 Ocak 1923 Mustafa Kemal'in Eskişehir konuşması

Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra, Kurtuluş Savaşı'nı yapacak düzenli bir ordunun kurulması için çalışmalar başlandı. 21 Haziran 1920 günü Mustafa Kemal beraberinde Milli Savunma Bakanı Fevzi (Çakmak), Genel Kurmay Başkanı İsmet (İnönü) de vardı. Kendilerini Eskişehir'de Mutasarrıf Sabri Bey, Garp Cephesi Komutanı Ali Fuat (Cebesoy), Belediye Başkanı ve Eskişehir'in ileri gelenleri karşıladı. Mustafa Kemal bu gelişinde İstasyon karşısında yer alan Osmaniye Oteli'nde kalmıştı.

Mustafa Kemal Atatürk'ün sağlığı giderek bozulmaktadır. Bir süre Yalova'da dinlenmeyi düşünmektedir. Treni Eskişehir İstasyonu'nda durur. Burada yetkililerle uzun bir süre Eskişehir ve Eskişehir'in sorunları üzerine konuşur. Eskişehirliiler, şehre yeni getirilmiş olan Kalabak suyuna Atatürk'ün adını vermek istemektedir. Mustafa Kemal bu öneriye karşı çıkar. Şöyle der: "Tabiatın vermiş olduğu bir nimetin sahibi olmak isteği ve iddiasında hiçbir zaman bulunmadım..."

Eskişehir'de bir süre daha görüşmelerde bulunur, Yalova'ya gitmek üzere trenle İzmit'e hareket eder. Atatürk'ün Eskişehir'e son gelişi 20 Kasım 1938'dir. Aziz naaşını getiren tren sabaha karşı 3.14'de Eskişehir İstasyonuna girer. Soğuk bir Kasım gecesinde Eskişehir ve köylerinden gelmiş on binlerce insan Mustafa Kemal Atatürk'ü Ankara'ya uğurlar...

ÜNİVERSİTEYİ İLERİ TAŞIYACAĞIZ

Eskişehir Teknik Üniversitesi (ESTÜ) 2022-2023 Yılı Akademik Yılı Açılış Töreni'nde konuşan Rektör Prof. Dr. Adnan Özcan, "Üniversitemiz sıralamalarda üst sıralamalarda yerini almıştır. 59'ara indik sıralamada. Bunu daha da geliştirerek daha da ileriye taşımamız gerekiyor" dedi.

ESTÜ'DE AKADEMİK YIL TÖRENİ AÇILDI

Törene Vali Erol Ayyıldız, ESTÜ Rektörü Prof. Dr. Adnan Özcan, Eskişehir Cumhuriyet Başsavcısı Ali Veldan, AK Parti Milletvekili Nabi Avcı, İYİ Parti Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu, AK Parti İl Başkanı Zihni Çalışkan ve üniversitenin akademik kadrosu katıldı.

100 BİN YOLCUYA ULAŞTI

ESTÜ 2022-2023 Yılı Akademik Yılı Açılış Töreni gerçekleştirildi. Törende konuşan Rektör Özcan, Hasan Polatkan Havalimanı ile ilgili, "Çok gelişmiş, dünyada tek olan üniversitemizin işlettiği bir teknik havalimanımız var. Bu havaalanımızda şu ana kadar 100 bin yolculuya ulaştığımız durumdayız" dedi.

İLK DERS NABİ AVCI'DAN

URAYSİM Projesinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ni de sürecin içine katmayı düşündüklerini söyleyen Özcan, "Çalışmalarımız devam etmekte" ifadelerini kullandı. Ardından AK Parti Milletvekili Prof. Dr. Nabi Avcı, dönemin ilk dersi olan 'İnsan ve Teknoloji' dersini kürsüde anlattı. >B'DE

YENİLİKÇİ EĞİTİM ANLAYIŞI

Eskişehir Teknik Üniversitesi 2022-2023 Yılı Akademik Yılı Açılış Töreni'nde konuşan Rektör Prof. Dr. Adnan Özcan, "Gelişmiş, dünyada tek olan üniversitemizin işlettiği teknik havalimanımız var. Bu havaalanımız uluslararası uçuşa açık ve şu ana kadar 100 bin yolculuya ulaşmış durumda" dedi.

TÖREN DÜZENLENDİ

Eskişehir Teknik Üniversitesi (ESTÜ) 2022-2023 Yılı Akademik Yılı Açılış Töreni gerçekleştirildi. Törene Eskişehir Valisi Erol Ayyıldız, **ESTÜ Rektörü** Prof. Dr. Adnan Özcan, Eskişehir Cumhuriyet Başsavcısı Ali Yeldan, AK Parti Milletvekili Nabi Avcı, İYİ Parti Milletvekili Arslan Kabukcuoğlu, AK Parti İl Başkanı Zihni Çalışkan ve üniversitenin akademik kadrosu katıldı. Saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başlayan açılış töreni, müzik dinletisi ile devam etti. Törende konuşan **ESTÜ Rektörü** Prof. Dr. Adnan Özcan, "Üniversitemiz yenilikçi eğitim anlayı-

şıyla misyonunu sürdürmektedir. Üniversitemiz sıralamalarda üst sıralamalarda yerini almıştır. İlk 100 içerisinde yer alıyoruz hatta 59'lara indik sıralamada. Bunu daha da geliştirerek daha da ileriye taşımamız gerekiyor. Üniversiteler Girişimcilik Endeksi'nde ise 19. sırada yer almaktayız Türkiye'de. Bu çabamızı sonuna kadar sürdürmeye devam edeceğiz" şeklinde konuştu.

YOLCU SAYISI 100 BİNİ GEÇECEK

Hasan Polatkan Havalimanı ile ilgili konuşan ve yolcu sayısının 100 bini bulduğuna dikkat çe-

ken Özcan, "Çok gelişmiş, dünyada tek olan üniversitemizin işlettiği bir teknik havalimanımız var. Bu havaalanımız da uluslararası uçuşa açık ve şu ana kadar 100 bin yolculuya ulaşmış durumdayız. Kısa süre içinde de bu uçuşların 100 bini geçeceğini umuyoruz. Şehrimize bu konuda da şöyle katkı yapıyoruz: Kış aylarında normalize uçuş sayılarının azalmasına rağmen, dekanımızdan son aldığım bilgiye göre kışın haftalık 4 uçuş yerine 6 uçuş yapılacak. Aynı şekilde bildiğiniz gibi hac ve umre seferleri de buradan olabiliyor. Bu şekilde de şehrimize önemli katkılar sağlıyoruz" dedi.

ESTÜ'DE ERGONOMİ KONGRESİ DÜZENLENDİ

Ergonomi alanının en önemli organizasyonlardan biri olan Ulusal Ergonomi Kongresi, **Eskişehir Teknik Üniversitesi** ve Türk Ergonomi Derneği iş birliğiyle 14-16 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirildi. Ana temasını "Ergonomi ve Tasarım" konusunun oluşturduğu ve bu yıl 28'incisi düzenlenen kongreye, **ESTÜ Rektörü** Prof. Dr. Sayın **Adnan Özcan**, Türk Ergonomi Derneği Başkanı Prof. Dr. Sayın Ahmet Fahri Özok, **ESTÜ** Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Sayın Osman Tural ile 37 farklı üniversite ve 8 firmadan 158 kişi katıldı. Kongrenin açılışında konuşan Rektör Prof. Dr. Özcan, ergonomik uygulamalar sayesinde bireylerin zihinsel ve bedensel sağlıkları korunduğunu belirterek, ergonomik uygulamaların çalışma hayatında verimliliği ve güvenliği artırdığını dile getirdi. Ergonomik uygulamalar sayesinde ürün ve hizmet bazında daha kaliteli çıktılar elde edildiğine vurgu yapan Prof. Dr. Özcan, tüm bu süreçte ergonominin tasarım yoluyla uygulandığını dile getirdi. Prof. Dr. Özcan, sağlığın, güvenliğin, verimin ve kalitenin sağlanması ile sürdürülebilirliği için kullanılan ortamların ve ürünlerin teknolojiler ile etkileşim halinde olması gerektiğini vurguladı. Rektör Prof. Dr. Özcan, ergonomi bilimi ile tasarım olgusunun birbirlerinin tamamlayıcısı olduğunu hatırlatarak, ergonomi, iş, günlük yaşam, fiziksel ve sanal bilgi sistemleriyle etkileşimli ortamlar başta olmak üzere tüm insan etkinliklerinin insan merkezli tasarım ve kullanıcı deneyimi yaklaşımı ile ele alınmasını gerektiğinin altını çizdi. (HM)

AFAD'TAN NEFES KESEN TATBİKAT

2022 Afet Tatbikat Yılı çerçevesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı koordinasyonunda 5,2 şiddetinde deprem senaryosuna göre gerçekleştirilen tatbikat gerçeği aratmadı.

400 PERSONEL KATILDI

Eskişehir Teknik Üniversitesi İki Eylül Kampüsü'nde düzenlenen tatbikatta yaklaşık 400 personel, 54 sivil toplum kuruluşunun üyeleri, 69 araç, 1 helikopter ve 70 AFAD gönüllüsü yer aldı. Sirenlerin çalmasının ardından, kampüsteki binalarda bulunan öğrenciler acil durum toplanma alanlarına gitti.

ÇADIRKENT KURULDU

Kampüste belirlenen bölgeye arındırma alanları ve çadırkent kuruldu. Senaryoya göre, yangın çıkan binalarda mahsur kalan afetzedeler, itfaiye ve arama kurtarma ekiplerince tahliye edildi. Enkaz altında kalan afetzedeler ise arama kurtarma ekiplerinin nefes kesen operasyonu ile kurtarıldı. 10'DA

Tatbikat, Eskişehir Alternatif AFAD Merkezi'nden yönetilirken, Vali Erol Ayyıldız ve AFAD Başkanı Yunus Sezer, merkezdeki masa başı uygulamasında AFAD İl Müdürü Recep Rıvaz'dan hilel aldı.

FAY HATTI TURİZME KAZANDIRILACAK

İnönü Belediyesi tarafından, ilçede bulunan ve gözle görülebilen 'Aktif Fay Hattı'nın jeoturizme kazandırılması ve Deprem Araştırma ve Eğitim Merkezi kurulması yönündeki çalışmalar devam ediyor.

Eskişehir'in İnönü ilçesinde bulunan aktif fay hattının dünyada eşine az rastlanıyor. Türkiye'de sadece İnönü'de bulunan gözle görülebilen fay hattının jeoturizm ve eğitime kazandırılmasının yanı sıra, Deprem Araştırma ve Eğitim Merkezi olması için de çalışmalar sürüyor. İnönü Belediye Başkanı Kadir

Bozkurt, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü ve **Eskişehir Teknik Üniversitesi**'nden gelen heyet, alanda incelemelerde bulunarak değerlendirme toplantısı yaptı. Yapılan çalışmalar hakkında konuşan Başkan Bozkurt, "İlçemizin çehresini değiştirip geliştirmeye devam edeceğiz" dedi. (İHA)

PROJE GURURU!

TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı kapsamında Prof. Dr. Ferhan Şengür yürütücülüğünde desteklenen ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü ortaklığında yürütülen 'Havacı Kızlar Girişimcilğe Adım Atıyor' adlı proje 10-13 Ekim'de **Eskişehir Teknik Üniversitesi** ev sahipliğinde gerçekleşti.

Sabiha Gökçen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden 30 kız öğrencinin Girişimcilik, İş

Planı Hazırlama, Üç Boyutlu Karakter Tasarımı, Yeşil Dünya Düşünce ve Film Atölyesi gibi alanlarda etkinlik ve eğitimlere katıldığı projede, alanlarında uzman eğitimciler görev aldı. Vali Yardımcısı Salih Altun, **ESTÜ Rektörü Prof. Dr. Adnan Özcan**, İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Barış Hancı, öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla yapılan sertifika ve kapanış töreniyle proje sonuçlandırıldı. ZEYNEP YURTAYDIN

ESN Turkey Kurulu ESTÜ'de düzenlendi

Eskişehir Teknik Üniversitesi ESN (Erasmus Student Network) ESTÜ, 14-16 Ekim 2022 tarihleri arasında ESN Turkey'in yılda 3 kez gerçekleşen Ulusal Kurulu'na ev sahipliği yaptı. **Eskişehir Teknik Üniversitesi** 2 Eylül Kampüsü Mühendislik Fakültesi'nde gerçekleşen ve 135 kişinin katıldığı NA Dorylaion '22 ("National Assembly Dorylaion '22") toplantısında ESN Turkey'e bağlı çalışan 35 farklı üniversitedeki ESN şubelerinin temsilcileri, ESN

Turkey Yönetim Kurulu üyeleri ve toplantının organizasyonundan sorumlu **Eskişehir Teknik Üniversitesi** öğrencilerinden oluşan Organizasyon Komitesi yer aldı. Üç gün devam eden toplantıda ESN Turkey organları güncelleme sunumları yaparken, harcama planı ve bütçe gibi konular da tartışıldı. Toplantı şube olmak isteyen ve farklı üniversitelerden gelen aday aday şube ve aday şubelerin sunumları ile son buldu. (HM)

MODEL FABRİKA TÖRENLE AÇILDI

Eskişehir Sanayi Odası (ESO) Mesleki Eğitim Merkezi açılış töreni ile Eskişehir Model Fabrika iş birliği protokolü imza töreni gerçekleştirildi.

ESO'nun yürütücülüğünü üstlendiği Eskişehir Sanayi Odası Mesleki Eğitim Merkezi Güdümlü Proje açılış töreni gerçekleştirildi. Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ), Eskişehir Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ortaklığında gerçekleştirilen proje çerçevesinde meslek edindirme eğitimlerinde 60 kişi eğitildi, 40 kişi ise istihdam edildi. ESO, ESOĞÜ, Anadolu Üniversitesi, **Eskişehir Teknik Üniversitesi** ve Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi (EOSB) paydaşlığında 2023 Mart'ta faaliyete geçmesi planlanan Eskişehir Model Fabrika'nın ise iş birliği protokolü imza töreni gerçekleştirildi. Protokol Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürü Prof. Dr. Murat İlker Ar ile ESO Başkanı Celalettin Kesikbaş arasında imzalandı. Bugüne kadar 8 ilde kurulan Eskişehir Model Fabrika projesiyle; eğitim, danışmanlık,

sürekli iyileştirme, yalın üretim, dijital dönüşüm üzerine çalışmalar yapılması ve işletmelerin verimlilik artışlarına katkı ve rekabet gücü artışı sağlanması planlanıyor. Törene Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Vali Erol Ayyıldız, Eskişehir Sanayi Odası Başkanı Celalettin Kesikbaş, Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı Nadir Küpeli, AK Parti Eskişehir Milletvekili Nabi Avcı, MHP Eskişehir Milletvekili Metin Nurullah Sazak ve davetliler katıldı. ESO Mesleki Eğitim Merkezi açılış töreninde konuşan ESO Başkanı Celalettin Kesikbaş, "Mesleki eğitim merkezimiz Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın ve bakanımızın büyük destekler verdiği bir proje. BEBKA ile birlikte bir güdümlü proje hazırladık. Milli Eğitim Müdürlüğümüz binayı tahsis etti, Valiliğimiz proje ortağımız. Bugün burayı açmanın mutluluğu içerisindeyim. Bakanlığımıza çok teşekkür ediyorum. Ben sayın bakanımızı her zaman yanımızda hissetmişimdir. Onun burada olması da bizim için ayrıca onur vericidir" dedi. (İHA)

MİLLETVEKİLİ SAZAK'TAN REKTÖR ÖZCAN'A ZİYARET

MHP Eskişehir Milletvekili Nurullah Sazak, Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adnan Özcan'a hayırlı olsun ziyaretinde bulundu. Sazak, yeni görevinin hayırlı olması

temennisinde bulunarak Rektör Prof. Dr. Özcan'a başarı dileklerini ilettili. Rektör Prof. Dr. Özcan ise ziyaretten duyduğu memnuniyeti dile getirerek kendilerine teşekkürlerini ilettili. (HM)

Destici'den ESTÜ Rektörü Özcan'a ziyaret

BBP (Büyük Birlik Partisi) Genel Başkanı Mustafa Destici ve beraberindeki heyet üyeleri, Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. Adnan Özcan'a hayırlı olsun ziyaretinde bulundu.

HAYAT

🕒 13.10.2022, 17:15 📝 13.10.2022, 17:19

BBP (**Büyük Birlik Partisi**) Genel Başkanı Mustafa Destici ve beraberindeki heyet üyeleri, **Eskişehir Teknik Üniversitesi** Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. **Adnan Özcan**'a hayırlı olsun ziyaretinde bulundu.

13 Ekim 2022 Perşembe günü Rektörlük Ofisi'nde gerçekleşen ziyarette Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yunus Özdemir ve Genel Sekreter

Cengiz Kaçal da hazır bulundu.

Başkan Mustafa Destici ve beraberindeki heyet üyeleri, hayırlı olsun dileklerini ileterek Rektör Prof. Dr. Özcan'a yeni görevinde başarılar dilediler. Rektör Prof. Dr. Özcan ise ziyaretten duyduğu memnuniyeti dile getirerek kendilerine teşekkürlerini iletti.

“HAVACILIK ALANINDA ESTÜ ADINI SIKÇA DUYACAĞIZ”

» ESTÜ Rektörü Prof. Dr. Adnan Özcan'a hayırlı olsun ziyaretinde bulunan AK Parti İl Başkanı Zihni Çalışkan, "Dünyada uluslararası uçuşa ilişkin havaalanı olan tek üniversitenin **ESTÜ** olması da ayrı bir gurur kaynağımız. Özellikle havacılık alanında vizyonlu projeleriyle önümüzdeki dönemde üniversitemizin adını sıkça duyacağız" dedi.

■ HM • 8'DE

HAYIRLI OLSUN ZİYARETİ

► Türk Dünyası Vakfı Mütevelli Heyeti Başkan Vekili Prof. Dr. Fazıl Tekin, Eskişehir Teknik Üniversitesi (ESTÜ) Rektörü Prof. Dr. Adnan Özcan'ı ziyaret etti. ● **7'DE**

BİRSEN'DEN ÖZCAN'A HAYIRLI OLSUN ZİYARETİ

Eskişehir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Ekrem Birsen ve yönetim kurulu üyeleri Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adnan Özcan'a hayırlı olsun ziyaretinde bulundu. Ziyarette Eskişehir Teknik Üniversitesinin şehre ve eğitime olan önemini belirten Birlik Başkanı Ekrem Birsen, yeni görevinde

Özcan'a başarılar diledi. Eskişehir Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adnan Özcan esnaf ve sanatkarların eğitim ihtiyaçlarında yapılacak ortak çalışmalara hazır olduklarını belirterek, ziyaretlerinden dolayı heyete teşekkür etti. **HM.**

RADYO
ESTÜ

radyoestu.eskisehir.edu.tr

RadyoESTU

radyoestu

RadyoESTU

Radyo ESTÜ

ESTÜ RADYO KULÜBÜ